

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

UYGULAYICILAR İÇİN EL KİTABI

Avrupa Birliği ile birlikte ortak
finanse edilmektedir

AVRUPA BİRLİĞİ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avrupa Konseyi ile birlikte
ortak finanse edilmekte ve
uygulanmaktadır

SGDD-ASAM

Bu el kitabı, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin Batı Balkanlar ve Türkiye'ye Yönelik Yatay Destek Ortak Programı çerçevesinde yürütölen "Türkiye'de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi" projesi tarafından sağlanan hibe kapsamında yalnızca SGDD-ASAM tarafından hazırlanmıştır. Bu içeriğin sorumluluğu yazar(lar)a aittir. Burada ifade edilen görüşler, hiçbir şekilde, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Avrupa Birliği üye ölkeleri bilgi, kaynak ve geleceklerini birleştirmeye karar vermiştir. Bu ölkeler, birlikte, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve bireysel özgürlükleri korurken, istikrar, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma bölgesi oluşturmuşlardır. Avrupa Birliği, bu kazanımlarını ve değerlerini sınırları ötesindeki ölkeler ve insanlarla da paylaşmaya karardır.

www.europa.eu

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliği'ne üye tüm ölkeler dahil olmak üzere 46 üye ölkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin üye ölkelerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi -Uygulayıcılar için El Kitabı-

SGDD-ASAM tarafından hazırlanan bu el kitabının tüm hakları saklıdır. Telif hakkı SGDD-ASAM'a aittir. El kitabında yer alan yazı, makale, fotoğraf, grafik ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları sadece SGDD-ASAM'a aittir. Bununla birlikte, eserin belirtilmesi ve referans verilmesi koşuluyla, bu yayınlardan kısa alıntılar izinsiz biçimde çoğaltılabilir. Çoğaltma, çeviri, işleme hakları için başvuru "Birlik Mah. Katar Cad. No:11 Çankaya/Ankara" adresine yapılmalı veya e-posta ile info@sgdd-asam.org adresi üzerinden iletilmelidir.

Hazırlayanlar: Sinan Yolalan ve Ebru Demiralp Bekir

Tasarım: Turan Berker Akdevelioğlu

Ücretsizdir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
1. GİRİŞ	7
2. ÖZEL İHTİYAÇ SAHİPLERİ ve HASSASİYET	7
2.1. Temel Hassasiyet Göstergeleri.....	8
2.2. Özel İhtiyaçların Tespiti	8
2.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplar	8
2.3.1. Risk Altındaki Çocuklar	9
2.3.2. Ayrı Düşmüş Çocuklar.....	9
2.3.3. Refakatsiz Çocuklar	9
2.3.4. Şiddete Maruz Kalan Kadınlar.....	9
2.3.5. Fiziksel ve Psikolojik Sağlık Sorunları Yaşayan Bireyler	9
2.3.6. Engelli Bireyler	9
2.3.7. Yaşlı Bireyler	9
2.3.8. İşkence Mağdurları	10
2.3.9. Mülteci ve Sığınmacılar.....	10
3. HASSAS GRUPLARLA TRAVMA ODAKLI GÖRÜŞME TEKNİKLERİ	10
3.1. Görüşme Tekniklerinin Temel Bileşenleri	10
3.1.1. Aktif Dinleme	11
3.1.2. Pasif Dinleme	11
3.1.3. Empati Kurma	11
3.1.4. Açık Uçlu Sorular Sorma	11
3.1.5. Yansıtma	12
3.1.6. Yargılamadan Kaçınma	12
3.1.7. Bilgilendirme.....	13
3.1.8. Özetleme	13
3.2. Görüşmedeki Rehber İlkeler	13
3.3. Tercümanlarla Yapılan Görüşmeler.....	14

3.3.1. Görüşmeden Önce Tercümanla Hazırlık.....	14
3.3.2. Görüşme Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	15
3.3.3. Görüşme Sonrasında Yapılması Gerekenler	15
4. HASSAS GRUPLARIN HUKUKİ KORUNMASI.....	15
4.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetle Mücadele Mekanizmaları ve Şiddetin Hukuki Boyutu	16
4.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri	16
4.2. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Hukuksal Boyutu.....	17
5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE ULUSAL ve ULUSLARARASI HUKUK KAYNAKLARI	18
5.1. Uluslararası Mevzuat	18
5.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	18
5.1.2. 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	19
5.1.3. 1961 Avrupa Sosyal Şartı.....	19
5.1.4. 1966 Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi.....	19
5.1.5. 1966 Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	19
5.1.6. 1979 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)	20
5.1.6.1. CEDAW Tarafından Kadının Eşitliği için Güvence Altına Alınan Haklar.....	22
5.1.6.2. CEDAW'a Ek İhtiyari Protokol.....	23
5.2. ULUSAL MEVZUAT	24
5.2.1. T.C. 1982 Anayasası.....	24
5.2.2. 5237 sayılı 2004 Türk Ceza Kanunu.....	25
5.2.2.1. Kanun Maddeleri	25
5.2.2.2. Türk Ceza Kanununa Göre İhbar ve Şikâyet.....	30
5.2.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	32
5.2.3.1. Koruyucu-Önleyici Tedbir Kararları.....	34
5.2.3.2. Korunan Kişiye Yönelik Koruyucu Tedbir Kararları	36

5.2.3.2.1. Kadın Konukevleri	38
5.2.3.3. Şiddet Uygulayana Yönelik Önleyici Tedbir Kararları	41
5.2.3.4. Diğer Tedbirler	44
5.2.3.5. Tedbir Kararlarının Verilmesi, Tebliği ve Uygulanması.....	44
5.2.4. Şiddet Önleme ve İzlem Merkezleri (ŞÖNİM).....	45
6. ADLİ YARDIM ve ÜCRETSİZ AVUKATLIK	47
6.1. Avukatlık Kanununa göre Adli Yardım	47
6.2. Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği.....	49
6.2.1. İvedi Görevlendirme	49
6.2.2.1. Başvurulan baro ile görevlendirmenin yapılacağı yer barosunun farklı olması durumu	49
6.3. Mülteciler için Adli Yardım.....	49
6.4. Hukuk Muhakemeleri Kanuna göre Adli Yardım (Adli Müzaheret)	49
6.5. Ceza Yargılamasında Zorunlu Müdafilik	50
6.5.1. Zorunlu Müdafilik Durumları	50
7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ve EV İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ.....	52
7.1. Kadına Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddetle Mücadelede Ülke Genelinde Ulaşılabilecek Alternatif Hizmetler.....	52
7.1.1. Ankara Barosu Gelincik Merkezi.....	52
7.1.2. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Acil Yardım Hattı.....	52
7.1.3. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı – Dayanışma Merkezi.....	53
7.1.4. Büyükşehir Belediyelerinin Kadın Danışma Merkezleri.....	53
8. TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ADLİ YARDIM YÖNETMELİĞİ ve EKLERİ.....	57

KISALTMALAR

CESCR	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi
CEDAW	Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women)
ÇKK	Çocuk Koruma Kanunu
ICESCR	Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TKDF	Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
BM	Birleşmiş Milletler
UNCAT	İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

Bu el kitabı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadele alanında çalışan uygulayıcılar için bir rehber niteliğinde tasarlanmıştır. Avukatlar, sosyal hizmet uzmanları, kolluk kuvvetleri, sağlık personeli, yerel yönetim çalışanları ve diğer ilgili profesyonellerin sahadaki deneyimlerini güçlendirmeyi, karşılaştıkları zorluklara etkili çözümler üretmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Kadına yönelik şiddetin, yalnızca bireysel değil, yapısal ve çok boyutlu bir sorun olması nedeniyle bu el kitabı hem yasal çerçeveleri hem de uygulamaya dönük araçları bir araya getirerek çok disiplinli bir yaklaşım sunmaktadır.

El kitabı, özel ihtiyaç sahibi bireylerin tanınmasından travma odaklı görüşme tekniklerine; şiddetin farklı türlerinin tanımlanmasından ulusal ve uluslararası hukukta yer alan düzenlemelere kadar pek çok farklı konuya yer vermiştir. Adli yardım sistemleri, ücretsiz avukatlık hizmetleri ve kadınların haklara erişiminin desteklenmesine yönelik yasal düzenlemeler ve mekanizmalar, uygulayıcılara yol gösterecek şekilde açıklanmıştır. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde Türkiye’de farklı kurumlar tarafından hayata geçirilen iyi uygulama örneklerine yer verilerek, yerel düzeyde etkili modellerin çoğaltılması teşvik edilmektedir.

2. ÖZEL İHTİYAÇ SAHİPLERİ ve HASSASİYET

Toplumda çocuklar, refakatsiz çocuklar, yaşlılar, cinsel ve fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar, fiziksel veya zihinsel engeli olanlar, insan ticareti ve işkence mağdurları, özellikle hassas olarak görülebilir. Bu kişilerden bazılarının tedavi, destek veya diğer takip biçimlerini gerektiren özel ihtiyaçları vardır.

Hassasiyet durumları, bireylerin yaşadığı çevresel koşullardan, karşılaştıkları bireysel zorluklardan ve ayrımcılıktan veya sosyal ve hukuki sistemlerle ilgili deneyimlerinden kaynaklanabilir. Bu hassasiyetler, ulusal ve uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde tanımlanmış ilkeler doğrultusunda ele alınmaktadır. Hassasiyet durumları bireyin karşılaştığı koşullar değiştikçe farklılaşabilir.

Bazı gruplar, örneğin çocuklar, genellikle kolayca savunmasız olarak kabul edilmekte ve özel bakım, destek ile koruma ihtiyaçları açıkça görülmektedir. Bununla birlikte, diğer bireylerin hassasiyetleri daha çok kişisel koşullar ve bağlama özgü faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Hassasiyetler, bireyin içsel özellikleri (kişisel faktörler) ve çevresel etkilerle (dış faktörler) şekillenir. Bu faktörler bir araya gelerek bireyin karşılaşılabileceği zarar riskini artırabilir. Bu nedenle düzenli izleme yapılması ve risklerin önlenmesi veya bunların etkilerinin azaltılması için zamanında müdahalede bulunulması önemlidir.

Hassasiyetlerin tespit edilmesi genellikle bir uzman değerlendirmesi gerektirir. Kişilerin iletişim becerilerindeki sınırlılıklar ya da güven eksikliği gibi durumlar, yaşadıkları sorunları açıkça ifade etmelerini zorlaştırabilir. Zarar riskini doğru şekilde değerlendirmek ve gerekli müdahaleleri zamanında gerçekleştirebilmek için bu alanda eğitim almış uzmanların ve bağımsız profesyonellerin desteği gereklidir.

2.1. Temel Hassasiyet Göstergeleri

Farklı hassasiyet faktörleri kişi merkezli ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu bağlamda yaygın olarak kabul edilen hassasiyet kategorileri aşağıda sıralanmıştır, ancak bu çerçeve bireylerin çok yönlü ve dinamik koşullarını tam anlamıyla kapsayan katı bir rehber olarak değerlendirilmemelidir. Görüşmeler sırasında bireysel durumlara duyarlı olunması, ihtiyaçların doğru bir şekilde belirlenmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Temel hassasiyet göstergeleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Maddi kaynak veya sosyal destek eksikliği,
- Sosyal katılımdan dışlanma,
- Yoksulluk düzeyinin yüksek olduğu bölgelerde yaşama,
- Gıda, su ve temel hizmetlere erişimde yetersizlik,
- İnsan hakları ihlallerine maruz kalma.

2.2. Özel İhtiyaçların Tespiti

Bazı bireylerin özel ihtiyaçları kolaylıkla tespit edilebilirken, diğerleri daha kapsamlı değerlendirmeler gerektirir. Örneğin, fiziksel engelleri olan bireyler veya hamile kadınlar gibi grupların tespiti genellikle daha basittir. Ancak, işkence mağdurları veya ciddi travma yaşamış bireylerin belirlenmesi, daha bütüncül bir yaklaşım gerektirir. Bu kişiler genellikle travma, suçluluk duygusu ve güven eksikliği nedeniyle yaşadıklarını paylaşmakta zorlanabilirler.

Bireylerin hassasiyet durumları, yaş, cinsiyet, sağlık durumu ve sosyal çevre gibi birçok faktörden etkilenir. Özellikle çocuklar, engelli bireyler ve yaşlılar gibi gruplar, genellikle daha yoğun destek ve koruma gerektirir.

Hassas gruplarla çalışırken, yeniden travmaya maruz bırakmaktan kaçınmak ve bireylerin durumlarını anlayarak doğru müdahalelerde bulunmak, meslek elemanlarının temel sorumlulukları arasındadır.

2.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplar

Özel ihtiyaç sahibi gruplar arasında; risk altındaki çocuklar, ayrı düşmüş çocuklar, refakatsiz çocuklar, hassas durumdaki kadınlar, fiziksel ve psikolojik sağlık sorunları yaşayan bireyler, engelli bireyler, yaşlı bireyler, işkence mağdurları ile mülteci ve sığınmacılar sayılabilir.

2.3.1. Risk Altındaki Çocuklar

Çocuklar daha fazla ihmal, istismar ve sömürü riskiyle karşı karşıyadır ve şiddet eylemlerine tanıklık etmiş veya bunları deneyimlemiş olabilirler. Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi, özellikle çocuğun yüksek yararına ilişkin 3. madde ve mülteci çocukların özel koruma ihtiyaçlarına ilişkin 22. maddede yetkililerin bir dizi sorumluluğunun ana hatlarını çizmektedir. Sığınma veya diğer bir göç prosedürüne tabi olsun veya olmasın, onları etkileyen tüm kararlarda çocuğun yüksek yararı öncelikli olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

2.3.2. Ayrı Düşmüş Çocuklar

Her iki ebeveyninden ve yasal veya geleneksel birincil bakıcısından ayrı, ancak diğer akrabalarının yanında olan 18 yaşın altındaki kişilerdir.

2.3.3. Refakatsiz Çocuklar

Her iki ebeveyninden ve diğer akrabalarından ayrı düşmüş ve kanunen veya örf ve adet gereği ona bakmakla yükümlü olan bir yetişkin tarafından bakılmayan 18 yaşından küçük kişilerdir.

2.3.4. Şiddete Maruz Kalan Kadınlar

Kadınlar ve kız çocukları, ayrımcılık, sömürü ve şiddet ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu tür şiddetin hedefinde ağırlıklı olarak kadınlar ve kız çocukları olsa da, erkekler ve oğlan çocukları da benzer sorunlarla karşılaşabilmektedir. Kadınlar ve kız çocukları, bir erkek veya otorite figürü tarafından görüşmeye alındıklarında kendilerini şiddet deneyimlerini açıklamakta rahat hissetmeyebilirler; aynı cinsiyetten kişilerle görüşmeler yapılması bu tür durumlarda önemlidir.

2.3.5. Fiziksel ve Psikolojik Sağlık Sorunları Yaşayan Bireyler

Fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarına sahip bireylerle zamanında, kapsamlı ve bütüncül bir sağlık değerlendirmesi yapılması ve bireylerin sağlık durumunun sürekli izlenmesi gereklidir.

2.3.6. Engelli Bireyler

Doğuştan gelen ya da hastalık, enfeksiyon, yaralanma, travma veya yaşlılık sonucunda ortaya çıkan fiziksel, zihinsel veya duyuşsal engelleri kapsar. Bu engeller, bireylerin toplumda diğerleriyle eşit koşullar altında tam ve etkin bir şekilde katılım sağlamalarını engelleyebilir.

2.3.7. Yaşlı Bireyler

Yaşlı bireyler kategorisi genellikle yaşa göre tanımlanır (65 yaş üstü gibi) fakat, bu hassasiyet kategorisi ülke bağlamına ve demografik özelliklere, yaşam standartlarına ve yaşam beklentisine bağlı olarak görecelidir. Kritik faktörler, fiziksel ve zihinsel refah,

hareketlilik, giyinebilme, yemek hazırlama ve yeme, ulaşım, kişisel hijyen ve ilaç yönetimi gibi günlük görevleri bağımsız olarak yerine getirebilme kapasiteleridir.

2.3.8. İşkence Mağdurları

Bir kişiye, kendisinden veya üçüncü bir kişiden bilgi ya da itiraf elde etmek, onun ya da üçüncü bir kişinin işlediği veya işlediğinden şüphelenilen bir eylem nedeniyle cezalandırmak, onu veya üçüncü bir kişiyi korkutmak ya da zorlamak veya herhangi bir tür ayrımcılığa dayalı bir nedenden ötürü fiziksel veya zihinsel şiddetle ciddi acı veya ıstırap çektiren her türlü eylem işkence olarak nitelendirilebilir.¹Bu tür acı veya ıstırap, bir kamu görevlisi ya da resmi bir kapasitede hareket eden başka bir kişinin talimatıyla, rızasıyla ya da göz yummasıyla uygulanır. Bu hassasiyet alanı genellikle işkence ve/veya şiddetin neden olduğu bedensel yaralanma ve/veya psikolojik travma olarak kategorize edilir. Travma göstergeleri arasında hafıza bozukluğu, odaklanma güçlüğü, güvenememe, kabuslar ve uyuyamama gibi belirtiler yer alır.

2.3.9. Mülteci ve Sığınmacılar

Mülteciler ve sığınmacılar, yaşadıkları ülkeyi zulüm, şiddet, savaş ve ciddi insan hakları ihlalleri nedeniyle terk etmek zorunda kalan ve başka bir ülkede korunma arayan kişilerdir. Mülteci statüsü uluslararası hukuka göre belirli koruma haklarını beraberinde getirirken, sığınmacılar henüz bu statüye erişememiş, ancak korunma talebinde bulunmuş kişilerdir.

Bu grup, yerinden edilmenin getirdiği belirsizlik, geçmişte yaşanmış travmalar, dil ve kültür farklılıkları, sosyal izolasyon, ekonomik kırılganlık ve statü belirsizlikleri gibi çok katmanlı risklerle karşı karşıyadır.

3. HASSAS GRUPLARLA TRAVMA ODAKLI GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

Hassas gruptaki kişilerle yapılan görüşmeler, sıradan bir bilgi toplama sürecinin çok ötesinde, insan onuruna, duygusal güvenliğe ve iyileşme potansiyeline dayanan bir iletişim biçimidir. Kişilerin, geçmiş deneyimlerinin etkisiyle farklı tepkiler verebileceği bu süreçte, görüşmecinin bilgi kadar duyarlılık, sabır ve etik ilkelere bağlılık göstermesi esastır. Bu bölümde, travma odaklı görüşmenin temel teknikleri ve rehber ilkeleri, kadınlar, çocuklar ve gençlerle yapılan görüşmeler özelinde ele alınmaktadır.

3.1. Görüşme Tekniklerinin Temel Bileşenleri

Görüşme tekniklerinin temel bileşenleri; aktif dinleme, pasif dinleme, empati kurma, açık uçlu sorular sorma, yansıtma, yargılamadan kaçınma, bilgilendirme ve özetlemeden oluşmaktadır.

---

1 Birleşmiş Milletler. İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme (UNCAT), Madde 1.

3.1.1. Aktif Dinleme

Aktif dinleme, kişinin anlattıklarını yalnızca duymak değil, aynı zamanda duygularını ve ihtiyaçlarını anlamaya çalışmaktır. Görüşmeci, hem sözel hem de bedensel ipuçlarını dikkate alarak geri bildirimlerde bulunmalı, başını sallama, göz teması, “anlıyorum”, “devam edebilirsiniz” gibi basit ifadelerle güven ortamını pekiştirmelidir.

Uygulama Örneği 1: Aktif Dinleme ile Güven Kurmak

Durum:

Danışan, başlarda göz teması kurmuyor, konuşurken sık sık duraksıyor.

Uygulama:

Görüşmeci, acele etmeden “Sizi duymak için buradayım. Ne kadar isterseniz o kadar anlatabilirsiniz.” diyerek kişiye zaman tanır. Anlatım sırasında başını hafifçe sallar, beden diliyle dikkatini gösterir. Kişi, birkaç dakika sonra daha akıcı şekilde paylaşım yapmaya başlar.

Neden Etkili?

Aktif dinleme, kişinin “dinleniyorum ve önemseniyorum” duygusunu artırır. Özellikle travma sonrası kişilerde bu, kırılmış güven duygusunu yeniden inşa etmenin ilk adımıdır.

3.1.2. Pasif Dinleme

Bazı durumlarda, kişinin anlatmasına alan tanımak daha etkili olabilir. Pasif dinleme, müdahale etmeden, yorum yapmadan, yalnızca dikkatle dinleyerek kişinin kendini rahatça ifade etmesini sağlamaktır. Sessizlik, bu süreçte bir araç olarak değerlendirilmelidir.

3.1.3. Empati Kurma

Empati, kişinin duygularını anlamaya ve bu anlayışı hissettirmeye yönelik bir tutumdur. Kişinin sadece ne yaşadığını değil, nasıl hissettiğini anlamaya çalışmak ve bunu yargılamadan kabul etmek empatik bir ilişkinin temelini oluşturur.

3.1.4. Açık Uçlu Sorular Sorma

Kişinin düşüncelerini ve duygularını detaylı anlatabilmesi için evet/hayır soruları yerine, açıklamaya olanak tanıyan sorular sorulmalıdır. Örneğin: “Bu olay seni nasıl etkiledi?”, “Bu durumdan sonra ne hissettin?” gibi sorular, kişinin anlatımını kolaylaştırır.

Uygulama Örneği 2: Açık Uçlu Soruyla Konuşmayı Derinleştirme

Durum:

Danışan, “bir süredir kendimi kötü hissediyorum” diyerek konuşmaya başlıyor ama detay vermiyor.

Uygulama:

Görüşmeci şu soruyu yöneltebilir: “Bu kendini kötü hissetme hali, genellikle hangi anlarda yoğunlaşıyor?”

Bu soru sonrasında kişi, evdeki baskıyı, eşinin hakaretlerini ve izole edilmedurumunu anlatmaya başlayabilir.

Neden Etkili?

Açık uçlu sorular, kişiyi sınırlamaz. Anlatmak istemediği bir şeyi zorlamadan paylaşabileceği bir alan sunar.

3.1.5. Yansıtma

Kişinin söyledikleri görüşmecinin kendi ifadeleriyle özetlenerek geri aktarılır. Bu teknik hem anlaşıldığını hissettirir hem de kişinin anlattığını yeniden değerlendirmesine olanak tanır. Örneğin; “Anladığım kadarıyla, evliliğiniz boyunca farklı şiddet biçimlerine maruz kaldınız ve bu sizi çok yıprattı.”

3.1.6. Yargılamadan Kaçınma

Görüşmeci, kişinin kararlarını, duygularını veya yaşam öyküsünü sorgulayıcı ya da yargılayıcı bir dil kullanmaktan kesinlikle kaçınmalıdır. Şiddet görmüş bir kadınla görüşürken “Neden ayrılmadınız?” ya da “Neden şikâyetçi olmadınız?” gibi ifadeler kullanmak, güveni zedeler.

Uygulama Örneği 3: Yargılamama İlkesi

Durum:

Danışan, daha önce üç kez eşi hakkında şikâyetçi olup her defasında şikâyetini geri çektiğini belirtiyor. Anlatırken utandığı gözlemleniyor.

Uygulama:

Görüşme esnasında yargılayıcı olmayan “Şikâyetini geri çektiğinde, seni böyle bir karara iten şey neydi?” gibi bir soru sorularak, danışana kendisini açıklaması için alan bırakılır.

Neden Etkili?

Yargılayıcı olmayan bir dil, kişinin kendini suçlu hissetmeden açıklama yapabilmesini sağlar. Kararlarının arka planını anlatmak, destek mekanizmalarının daha doğru kurulmasını sağlar.

3.1.7. Bilgilendirme

Görüşmenin başında görüşmeci rolünü açıkça ifade etmeli; kişi, hakları, destek hizmetleri, gizlilik ilkeleri ve görüşmenin amacı hakkında bilgilendirilmelidir. Bu süreç, kişinin kontrol duygusunu geri kazanması açısından da önemlidir.

3.1.8. Özetleme

Görüşmenin sonunda anlatılanlar ana hatlarıyla özetlenmeli, böylece hem görüşmeci hem de kişi arasında ortak bir anlayış oluşturulmalıdır.

3.2. Görüşmedeki Rehber İlkeler

Zarar Vermeme

Tüm görüşme ve yönlendirme süreçleri, kişiye fiziksel, psikolojik veya sosyal zarar vermeyecek şekilde yapılandırılmalıdır. Bilgi paylaşımı ve değerlendirme süreçlerinde kişinin bütünlüğü ön planda tutulmalıdır.

Çocuğun Yüksek Yararı

Çocuklarla yapılan görüşmelerde her adım çocuğun esenliği ve gelişim hakkını gözeterek planlanmalıdır. Kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli güvenli ortamlar hedeflenmelidir.

Ayrımcılık Yapmama

Hiçbir birey; cinsiyeti, cinsel yönelimi, etnik kimliği, dini inancı veya sosyo-ekonomik durumu nedeniyle farklı muameleye maruz bırakılmamalıdır.

Etik Standartlara Bağlılık

Görüşmeciler, meslek ilkeleri ve koruma standartlarına uygun davranmalıdır. Özellikle çocuklarla yapılan görüşmelerde koruma politikaları temel alınmalıdır.

Bilgilendirilmiş Onam

Kişiye, görüşmenin içeriği, amacı, olası sonuçları, bilgilerin nasıl kullanılacağı açıkça anlatılmalı ve onayı alınmalıdır. Bu süreçte kişi karar verme sürecine aktif olarak dahil edilmelidir.

Gizlilik

Görüşme sırasında paylaşılan bilgiler yalnızca gerekli kişilerle ve ihtiyaç temelinde paylaşılmalıdır. Veri güvenliği sağlanmalı, kayıtlar uygun şekilde saklanmalıdır.

Hesap Verebilirlik

Görüşmeci, yaptığı işlemlerden ve bu işlemlerin sonuçlarından sorumludur. Ulusal ve uluslararası standartlara uygun hareket etmeli, gerektiğinde süreci şeffaf şekilde izah edebilmelidir.

3.3. Tercümanlarla Yapılan Görüşmeler

Travma odaklı görüşmelerde, dil engelinin aşılması için tercüman desteğine başvurmak kaçınılmaz olabilir. Ancak bu durum, görüşmenin doğası gereği çok hassas olan yapısını daha da karmaşıktırabilmektedir. Tercümanın yalnızca çeviri yapan bir kişi değil, aynı zamanda güven ilişkisinin kurulmasına yardımcı olan bir köprü işlevi gördüğü unutulmamalıdır. Bu sebeple, görüşmelerin kişi-görüşmeci-tercüman üçgeninde, özenle yapılandırılması ve özel ilkelere dayandırılması gerekir.

3.3.1. Görüşmeden Önce Tercümanla Hazırlık

- Tercümanla gizlilik ilkesine dair bir ön görüşme yapılmalı ve yazılı gizlilik taahhüdü alınmalıdır.
- Görüşmenin içeriği ve amacı tercümana net şekilde açıklanmalı, profesyonel sınırları hatırlatılmalıdır.
- Tercümanın görüşme sürecinde yalnızca çeviri yapacağı, kendi yorumunu veya tavsiyesini eklememesi gerektiği vurgulanmalıdır.
- Kişi ile aynı cinsiyetten bir tercüman tercih edilmeli, bu mümkün değilse kişiye seçim şansı sunulmalıdır.
- Tercümanın, mümkünse kişinin yaşadığı kültürel bağlama aşina olması tercih edilmelidir.

3.3.2. Görüşme Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Görüşme, kişi ile göz teması kurularak yapılmalı; görüşmeci doğrudan tercümana değil kişiye hitap etmelidir.
- Cümleler kısa, açık ve doğrudan kurulmalıdır. Böylece tercümanın çeviri yapması kolaylaşır.
- Görüşmeci, tercümanla paralel bir ilişki kurmak yerine, odağını kişide tutmalıdır.
- Kişinin anlatımında duraksama veya duygusal zorlanma yaşandığında, tercümanın değil kişinin temposuna göre ilerlenmelidir.
- Tercümanın sessiz yorumlar yapması, konuşma sırasında mimik ya da tutum yoluyla kişiyi yönlendirmesi engellenmelidir.

3.3.3. Görüşme Sonrasında Yapılması Gerekenler

- Tercümandan sürece dair kısa bir değerlendirme istenebilir, ancak bu değerlendirme kişinin özel beyanlarını içermemeli, yalnızca teknik düzeyde olmalıdır.
- Görüşmeci, tercümana teşekkür ederek görüşmeyi kapatmalı ve kişiyle birebir kapanış yapmalıdır.
- Kişiye, tercümanın da gizliliğe tabi olduğu ve bu bilgilere üçüncü kişilerle paylaşmasının mümkün olmadığı açıkça belirtilmelidir.

4. HASSAS GRUPLARIN HUKUKİ KORUNMASI

Ulusal ve uluslararası insan hakları mekanizmalarının amacı, temel insan hakları ihlallerine karşı savunmasız olan bireylerin korunmasını sağlamaktır. Özel ihtiyaç sahipleri ve hassas gruplar hak ihlallerine daha fazla maruz kalma riski taşımaktadırlar. Bu grupların temel haklardan eşit ve etkili bir şekilde yararlanabilmeleri için özel koruma modelleri geliştirilmesi zorunludur. İnsan haklarını temel alan sözleşmeler ve komiteler bu gruplara mensup kişilere ek güvenceler sunar. Örneğin, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi (CESCR), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesinin (ICESCR) toplumdaki hassas grupların korunması için bir mekanizma olduğunu defalarca vurgulamış; devletlerin bu gruplara özel koruma tedbirleri uygulamasını ve ciddi kaynak kısıtlamaları karşısında dahi bir öncelik derecesi tanımalarını zorunlu kılmıştır.²

Hassas grupların korunması, uluslararası insan hakları hukukunda ve ulusal mevzuatta farklı yaklaşımlar ve düzenlemelerle ele alınmaktadır. Bazı durumlarda, uluslararası toplum, belirli hassas grupların haklarını güvence altına almak ve devletlerin bu haklara uyumunu izlemek amacıyla mekanizmalar geliştiren sözleşmeler kabul etmiştir. Bununla birlikte, evrensel insan hakları prensiplerini temel alan ulusal mevzuatlar, başvuru

---

2 Türkiye Sözleşme'yi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamış ve Sözleşme, 11 Ağustos tarih ve 25196 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

mekanizmaları ve kamu kurumları aracılığıyla oluşturulan iç politikalar, bu grupların etkin bir şekilde korunmasını sağlamak açısından önemli bir role sahiptir.

El kitabının bundan sonraki “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizmaları” başlıklı bölümünde şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatta yer alan düzenlemeler, tanımlar, uygulamalar ve genel prensipler açıklanacaktır.

4.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetle Mücadele Mekanizmaları ve Şiddetin Hukuki Boyutu

Kadına yönelik şiddet, yalnızca fiziksel ve cinsel saldırıları değil, aynı zamanda duygusal, ekonomik ve dijital alanlarda meydana gelen çeşitli şiddet türlerini de kapsamaktadır. Bu şiddet biçimleri, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit etmekle kalmayıp, kadınların temel hak ve özgürlüklerine erişimlerini engellemektedir. Aşağıda, kadına yönelik şiddetin başlıca türleri ve tanımları yer almaktadır:

4.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

a. Fiziksel Şiddet:

Genellikle duygusal/psikolojik şiddetin de dâhil olduğu şiddet içermeyen cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet türlerinin dövme, yumruk atma, sakatlama ve öldürme (silahla veya silahsız olarak) ile bir araya geldiği şiddet türünü kapsamaktadır.³

b. Duygusal / Psikolojik Şiddet:

Kişinin hakarete ve aşağılamaya maruz kaldığı cinsel nitelikli olmayan, sözlü saldırılardır. Bu, kişiyi arkadaşlarından ve ailesinden tecrit etmeyi de kapsayabilir. Bağırma, azarlama, sözünü kesme, alay etme, lakap takma, gururunu incitecek sözlü davranışlarda bulunma ve benzeri hareketlerdir.

c. Cinsel Şiddet:

Cinsel nitelikli olan ve kişinin rızası olmadan gerçekleşen her türlü girişim veya tehdit içeren eylemdir. Cinsel şiddet; tecavüzü, cinsel istismar ve tacizi, sömürüyü ve zorla alıkoyarak fuhuş yaptırmayı kapsamaktadır. Bu tür şiddet, özellikle eşlerden biri tarafından cinsel faaliyette bulunmaya yönelik rıza gösterilmemesi durumunda evlilikler dâhilinde de meydana gelebilmektedir. Bir çocuğun (18 yaşını doldurmamış herhangi bir kişi) dâhil edildiği herhangi bir cinsel eylem, cinsel şiddet teşkil etmektedir. Bu tür şiddetin olaya dâhil olan çocuğun hem fiziksel hem de ruh sağlığı ve gelişimi üzerinde yıkıcı etkileri vardır.

d. Sosyo-ekonomik Şiddet:

Kişinin topluma katılmaktan alıkonulmasıdır. Bu tür şiddet, ekonomik şiddeti de kapsayacak şekilde, kişinin sağlık hizmetlerine, eğitime ve istihdama erişiminin

3 <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/social-economic-and-civil-matters/sexual-and-gender-based-violence/>

engellenmesi, ekonomik kaynaklardan mahrum bırakılması, gelir elde etmesinin veya mali kaynaklarını kontrol etmesinin önlenmesi ve medeni, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi haklarının elinden alınması şeklinde ortaya çıkar.

e. Ev İçi Şiddet

Ev içi şiddet, kadının, birlikte yaşadığı kişiler tarafından ya da aynı haneyi paylaşsalar da paylaşmasalar da, aile bireyleri veya mevcut ya da eski partnerleri tarafından maruz bırakıldığı fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik şiddet biçimlerini ifade eder Aynı evi paylaşmasa da aynı aile içerisindeki bireyler ya da eski veya mevcut eşler arasındaki her türlü fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel ve dijital şiddet, ev içi şiddet olarak kabul edilir. Bu şiddet; eş, eski eş, partner, baba, kardeş gibi aile üyeleri tarafından uygulanabilir ve özel alanda meydana gelmesi nedeniyle çoğu zaman görünmez kalır. Kadının kendi yaşam alanında sürekli bir tehdit altında bulunması, güvenliğinden yoksun yaşaması ve yardım arayışına girmekte karşılaştığı engeller, ev içi şiddetin etkilerini daha da derinleştirmektedir.

f. Dijital Şiddet:

Dijital şiddet eylemleri iki temel bilişim teknolojisi aracılığıyla yapılmaktadır. Bunlardan ilki kişisel bilgisayar yoluyla saldırganın tekrarlı olarak anında mesaj, müstehcen taciz mesajı, iftira içeren mesaj göndermesi ya da internet sitesi hazırlayarak bunları yayınlamasıdır. İkincisi ise kişiye rahatsız edici mesajların cep telefonu yoluyla iletilmesidir. Dijital şiddet eylemi ciddi boyutlarda olabilecek, psikolojik/duygusal ve sosyal zararlar yaratmaktadır.

4.2. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi ve Hukuksal Boyutu

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, uluslararası hukukta insan haklarının korunması bağlamında giderek artan bir öneme sahip olmuştur. Bu alandaki ilk önemli adımlardan biri, 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (CEDAW⁴) kabul edilmesidir. CEDAW, kadına yönelik şiddeti bir ayrımcılık biçimi olarak değerlendirerek, devletlere bu şiddetin önlenmesi için kapsamlı yükümlülükler getirmiştir. 1993 yılında kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına dair BM Bildirgesi, bu alandaki farkındalığı arttırmış ve uluslararası normların şekillenmesine katkı sağlamıştır.

2011 yılında kabul edilen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önleme konusunda bağlayıcı hükümler içeren ilk uluslararası sözleşme olarak, devletlerin etkin politikalar geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Bu gelişmeler, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesinde uluslararası standartların güçlenmesine ve kadınların temel haklarının korunmasına yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Türkiye'nin ulusal mevzuatı da, uluslararası normlar ve sözleşmelerden etkilenecek

---

4 CEDAW kısaltması, Sözleşmenin İngilizce adının baş harflerinden alınarak oluşturulmuştur. ("*Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women*")#

kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye, 1985 yılında CEDAW'ı onaylayarak, kadın haklarının korunması alanında taahhütlerde bulunmuştur. 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına dair Kanun, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla kabul edilen ilk yasal düzenlemelerden biri olmuştur. 2012 yılında kabul edilen 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine dair Kanun ile daha kapsamlı bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu Kanun, şiddet mağduru kadınların korunması, failerin cezalandırılması ve önleyici tedbirlerin alınmasına yönelik ayrıntılı düzenlemeler içermektedir.

Bununla birlikte Türkiye, kadına yönelik şiddetle mücadelede temel politika önceliklerini belirlemek ve bu alanda bir yol haritası oluşturmak amacıyla ulusal eylem planlarını hayata geçirmektedir. Bu kapsamda, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin katkılarıyla 2007 yılından günümüze belirli aralıklarla eylem planları hazırlamaktadır. Bu eylem planları çerçevesinde; adalete erişimin kolaylaştırılması, politika ve koordinasyonun etkin şekilde sağlanması, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkili sunulabilmesi için kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve toplumsal farkındalığın artırılması gibi temel hedefler belirlenmiştir.

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE ULUSAL ve ULUSLARARASI HUKUK KAYNAKLARI

5.1. Uluslararası Mevzuat

5.1.1. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi⁵

Madde 1

Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

Madde 5

Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulanamaz.

Bu ilke gereğince kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmektedir.

Madde7

Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcı kışkırtmalara karşı eşit korunma hakkına sahiptir.

5 <https://ihuam.ankara.edu.tr/insan-haklari-evrensel-beyannamesi/>

5.1.2. 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁶

Madde 14 - Ayrımcılık Yasağı

Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.

5.1.3. 1961 Avrupa Sosyal Şartı⁷

Madde 20 - İstihdam ve meslek konularında cinsiyete dayalı ayırım yapılmaksızın fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkı

Akit Taraflar, istihdam ve meslek konularında cinsiyete dayalı ayırım yapılmaksızın fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkının etkili bir biçimde kullanımını sağlamak amacıyla, bu hakkı tanımayı ve bunun aşağıdaki alanlarda uygulanmasını sağlamak ve teşvik etmek için uygun önlemler almayı taahhüt ederler;

- a- İşe giriş, işten çıkarılmaya karşı korunma ve yeniden işe yerleştirilme;
- b- Mesleki yönlendirme, eğitim, yeniden eğitim ve rehabilitasyon;
- c- İstihdam koşulları ve ücreti de kapsayan çalışma koşulları;
- d- Yükselmeyi de kapsayan meslekte ilerleme.

BÖLÜM V, Madde E - Ayrımcılık yasağı

Bu Şartla yer alan haklardan yararlanma **ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüşler, ulusal ya da sosyal köken, sağlık, ulusal bir azınlığa mensubiyet, doğum ya da başka statüler gibi** nedenlere dayanan hiç bir ayrımcılığa tâbi olmaksızın sağlanacaktır.

5.1.4. 1966 Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi⁸

Madde 3

Bu Sözleşme'ye taraf devletler, bu sözleşmede belirtilen bütün ekonomik, sosyal ve kültürel hakları kullanmada kadınlarla erkeklere eşit hak sağlamakla yükümlüdürler.

5.1.5. 1966 Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

Madde 3

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, bu Sözleşme'de yer alan bütün medeni ve siyasal haklardan erkeklerle kadınların eşit yararlanmasını güvence altına almakla yükümlüdürler.

6 https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur

7 <https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>

8 <https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/06turkish/TIntCovEcSocCulRights.pdf>

5.1.6. 1979 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)⁹

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi 18 Aralık 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Sözleşme, devletleri kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için somut adımlar atmaya yükümlü kılmak ile birlikte, bütün ilgili kişi, kurum ve kuruluşları da kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemekle ve Sözleşme ile ilgili bilgiyi yaygınlaştırmakla görevlendirmektedir.

Türkiye Sözleşmeyi 1985 yılında onaylamış olup, Sözleşme ile birlikte ulusal mevzuatta önemli değişiklikler yapılmıştır. Sözleşme taraf devletler açısından bağlayıcı olup, 1999 yılında Sözleşme'ye ek İhtiyari Protokol hazırlanmış ve kabul edilmiştir. Sözleşme'nin denetim organı, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi olup, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi Ek İhtiyari Protokolüne taraf olan devletler, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin, Sözleşmenin 2. maddesine göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanımaktadır. Sözleşme kapsamında kadına yönelik her türlü ayrımcılık yasağı, haklar ve devletlerin bu hususta yükümlülüklerine yer verilmiş olmasına rağmen, aile içi şiddete, kadına yönelik şiddete dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kadına yönelik şiddetin "kadınlara karşı ayrımcılık" olarak tanımlanması ise 1992 tarihli CEDAW Komitesi 19 no.lu Genel Tavsiye kararıyla gerçekleşmiştir.¹⁰

Sözleşme "Başlangıç" kısmında her türlü ırkçı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına da değinmiş ve aşağıdaki düzenlemeleri getirmiştir:

Başlangıç

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

(...)

Apartheid'in, her türlü ırkçılığın, ırkçı ayrımcılığın, koloniciliğın, yeni koloniciliğın, saldırganlığın, yabancı işgalinin, bir Devlet üzerinde egemenlik kurmanın ve iç işlerine karışmanın ortadan kaldırılmasının, erkeklerin ve kadınların haklardan tam olarak yararlanmaları için esas olduğunu vurgulayarak,

(...)

Erkekler ile kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için erkekler ile birlikte kadınların da toplum ve aile içindeki geleneksel rollerinin değişmesine ihtiyaç bulunduğundan,

9 https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/kadınlarakarsiherturluayrimciligin.pdf

10 Moroğlu, Nazan. "Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kadının İnsan Hakları ." pe Üniversitesi HukuFakültesi Dergisi, Hukuk F. Kuruluşunun 20. Yılı Armağani Özel Sayısı, 2016: Cilt XIII, Sayı.1.

Kadınlara karşı Ayrımcılığın Tasfiye edilmesi hakkındaki Bildiri’de yer verilen prensiplerin uygulanmasına ve bu amaçla her türlü ayrımcılığın ve görünümünün tasfiye edilmesi için gerekli her türlü tedbiri almaya karar vererek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

Madde 1 - Kadınlara karşı ayrımcılığın tanımı

Bu Sözleşmenin amacı bakımından “kadınlara karşı ayrımcılık” terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir.

Madde 2 - Hukuki alanda tedbirler alma yükümlülüğü

Taraf Devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıtayla ve hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler, ve bu amaçla aşağıdaki konularda taahhütte bulunurlar:

- a) Erkeklerin ve kadınların eşitliği prensibini henüz ulusal anayasalarına veya diğer ilgili mevzuatlarına içselleştirme işler ise, bu prensibi içselleştirmeyi ve yasalar ve diğer uygun vasıtalarla bu prensibin pratik olarak uygulanmasını sağlamak;
- b) Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve gerektiği taktirde yaptırımlar getiren gerekli mevzuatı çıkarmak ve diğer tedbirleri almak;
- c) Kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla herhangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak;
- d) Kadınlara karşı ayrımcılık niteliğindeki bir eylem veya uygulamadan kaçınmak ve kamu kurum ve kuruluşların bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlamak;
- e) Herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemek için gerekli her türlü tedbiri almak;
- f) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasaları, hukuki düzenlemeleri, gelenekleri ve uygulamaları değiştirmek veya kaldırmak için gerekli her türlü tedbiri almak;
- g) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal ceza hükümleri kaldırmak.

Madde 3 - Siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda tedbir alma yükümlülüğü

Taraf Devletler kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 5 - Önyargıların ve geleneklerin tasfiye edilmesi

Taraf Devletler aşağıdaki konularda gerekli tedbirleri alırlar:

a) Her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu veya erkekler ile kadınların basma kalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek;

b) Ailede verilen eğitimin, toplumsal bir işlev olarak anneliğin gerektiği şekilde anlaşılmasını ve çocuğun büyütülmesinde ve yetiştirilmesinde erkeklerin ve kadınların ortak sorumluluğunun kabul edilmesini, yani çocuğun menfaatlerinin her durumda öncelik taşıdığını de içermesini sağlamak.

5.1.6.1. CEDAW Tarafından Kadının Eşitliği için Güvence Altına Alınan Haklar

Madde 10 - Eğitim Hakkı

Taraf Devletler, eğitim alanında kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek üzere gerekli her türlü tedbiri ve kadınlarla özellikle erkeklerin eşitliğine dayanan aşağıdaki tedbirleri alır.

Madde 11 - Çalışma Hakkı

Taraf Devletler, istihdam alanında erkekler ile kadınların eşitliğini sağlayacak şekilde kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için kadınlara aynı hakları ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

a) Her insanın vazgeçilmez bir hakkı olan çalışma hakkı;

c) Mesleğini ve işini serbestçe seçme hakkı, meslekte ilerleme hakkı, iş güvenliğine sahip olma ve hizmet karşılığı imkanlardan ve menfaatlerden yararlanma hakkı ile çıraklık eğitimi, ileri düzeyde mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi gibi mesleki eğitim ve yenileme eğitimi alma hakkı;

f) Sağlığın korunması ve doğurganlık yeteneğinin korunması da dahil, çalışma şartlarında güvenlik hakkı.

Madde 12 - Sağlık Hakkı

Taraf Devletler, sağlık alanında erkekler ile kadınların eşit şekilde, aile planlaması hizmetleri de dahil sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak üzere kadınlara ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 14 - Kırsal Alandaki Kadınların Hakları

Taraf Devletler, kırsal alanda yaşayan ve kayıt dışı sektörlerde çalışarak ailelerinin ekonomik yaşamlarına önemli katkıda bulunan kadınların karşılaştıkları özel

sorunları dikkate alır ve bu Sözleşmenin hükümlerinin kırsal alanda yaşayan kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli her türlü tedbiri alır:

b) Aile planlamasında bilgilendirme, danışmanlık ve hizmet verme de dahil, yeterli sağlık hizmetinden yararlanma hakkı;

d) Okuma-yazma ile ilgili öğretim de dahil, teknik yeterliliklerini artırmak için halka açık olan ve geliştirmeye yönelik hizmetler ile birlikte her türlü resmi veya gayri resmi eğitim ve öğretimden yararlanma hakkı;

h) Özellikle konut, sağlık, aydınlanma, içme suyu, ulaşım ve iletişim hizmetleriyle ilgili yeterli yaşam standartlarından yararlanma hakkı.

Madde 15. Hukuk Önünde Eşitlik Hakkı

Taraf Devletler, kadınların erkeklerle hukuk önünde eşitliğini kabul eder.

Madde 16 - Evlenme ve Aile İlişkileri Alanındaki Haklar

Taraf Devletler, evlilik ve aile ilişkileri ile ilgili bütün konularda kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle erkeklerle kadınların eşitliğini öngören aşağıdaki hakları tanır:

a) Evlenmede aynı hakka sahip olma;

b) Serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede aynı hakka sahip olma.

Madde 17 - Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi

Sözleşme'nin 17. Maddesi kapsamında "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Komitesi" oluşturulmuştur. Bu Komite, Sözleşme maddelerine ilişkin genel yorumlar yapmanın yanı sıra, ülkelerden gelen periyodik devlet raporlarını incelemektedir.

5.1.6.2. CEDAW'a Ek İhtiyari Protokol¹¹

CEDAW Sözleşmesi'ne ek olarak, 1999 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilip imzaya açılan CEDAW İhtiyari Protokolü, bireylere veya bireylerden oluşan gruplara, cinsiyet ayrımcılığına ve hak ihlallerine maruz kaldıkları durumlarda CEDAW Komitesi'ne şikâyette bulunma hakkı tanımaktadır.

Komite, hak ihlali iddialarını, başvuru sahiplerinin mevcut iç hukuk yollarını tüketmiş olması şartıyla değerlendirir ve inceleme sonucunda ulaştığı görüşleri taraflara iletir.

¹¹ <https://www.aile.gov.tr/media/35256/kadinlara-karsi-her-turlu-ayrimciligin-onlenmesi-sozlesmesi-ve-ihiyari-protokolu.pdf>

Protokol hükümleri gereği, taraf devlet, Komite'nin görüş ve tavsiyelerine uygun olarak hak ihlallerini gidermek amacıyla aldığı önlemleri Komite'ye rapor etmekle yükümlüdür. Ciddi ve sistematik hak ihlallerinin söz konusu olduğu durumlarda ise İhtiyari Protokol, Komite'ye, taraf devletin onayıyla inceleme yapma yetkisi vermektedir.

Türkiye, bu protokolü 2000 yılında imzalamış ve 2002 yılında TBMM tarafından onaylayarak yürürlüğe koymuştur.

5.2. ULUSAL MEVZUAT

5.2.1. T.C. 1982 Anayasası

Anayasa'da doğrudan kadına yönelik şiddetle ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, şiddetin temel nedeninin kadın ve erkek eşitsizliği olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eşitlik, hukuk devleti, sosyal devletle ilgili düzenlemeler kadına karşı şiddetin önlenmesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Cumhuriyetin niteliklerini düzenleyen **2. maddede**, Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına saygılı, demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir.

Devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen **5. maddede**, kişinin temel hak ve hürriyetlerini engelleyen siyasal, ekonomik ve sosyal engellerin kaldırılması ve insanın maddi ve manevi gelişimi için gerekli şartların hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anayasa'nın bahsi geçen 2. ve 5. maddelerine göre, kadına yönelik şiddetin önlenmesi devletin görevleri arasındadır.

Anayasa'nın **10. maddesine** göre ise kadınlar ve erkekler kanun önünde eşittir ve devlet bu eşitliği hayata geçirmekle yükümlüdür. Ayrıca, alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı belirtilmiştir:

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

(Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasa'nın **41. maddesine** göre, aile eşler arasında eşitliğe dayanır. Ayrıca devlet, ailenin huzur ve refahını sağlamak ve çocukları şiddet ile istismara karşı korumakla yükümlüdür.

Anayasa'nın **11. Maddesi** ise yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamlarını, Anayasa'ya uygun hareket etmekle yükümlü kılar. Bu madde, 10 ve 41. maddelerle birlikte değerlendirildiğinde, tüm kurum ve kişilerin eşitlik ilkesine aykırı davranamayacağı ve kadına yönelik şiddeti önlemek için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anayasa'nın **12. maddesinde** herkesin kişiliğine bağlı temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu belirtilmiştir. **17. maddede** ise herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Kadınların şiddetten uzak bir yaşam sürmesi bu maddeler ile güvence altındadır.

Anayasa'nın **90. Maddesi** ile hukuk uygulayıcılarının kadın haklarına dair uluslararası mevzuatı bilmesi ve buna uygun hareket etmesi zorunlu kılınmaktadır:

Madde 90 - Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmalar kanun hükmündedir. Eğer bir uluslararası anlaşma ile kanun arasında çelişki olursa, uluslararası anlaşma hükümleri esas alınır.

5.2.2. 5237 sayılı 2004 Türk Ceza Kanunu

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet ile ilgili tüm hususlar aynı zamanda Türk Ceza Kanunu (TCK) açısından suç teşkil edebilir. Bu kısımda kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet ile bağlantılı olabilecek TCK maddelerine değinilecektir.

5.2.2.1. Kanun Maddeleri

Madde 3 - Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi

(1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Madde 81- Kasten öldürme

(1) Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 82 - Nitelikli haller

(1) Kasten öldürme suçunun;

- a) Tasarlayarak,
- b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,
- c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,

d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,

e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,

g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,

i) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,

j) Kan gütme saikiyle,

k) **Töre saikiyle** işlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 86 - Kasten yaralama

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî

müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silahla,

f) (Ek:14/4/2020-7242/11 md.) Canavarca hisle işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında, (f) bendi bakımından ise bir kat artırılır.

Madde 87 - Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) **Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına** neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde beş yıldan az olamaz.(...)

Madde 89 - Taksirle yaralama

(1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

(...)

f) **Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına neden olmuşsa,** birinci fıkraya göre belirlenen ceza bir kat artırılır.

Madde 94 - İşkence

(...)

(2) Suçun;

a) **Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı** işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 96 - Eziyet

(1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde 99 - Çocuk düşürtme

(1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(...)

(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.

Madde 102 - Cinsel saldırı

(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

e) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel saldırı için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(5) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Madde 104 - Reşit olmayanla cinsel ilişki

(1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, **onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan** kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) **Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın**, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

Madde 105 - Cinsel taciz

(1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adlî para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da **aile içi ilişkinin sağladığı kolaylıktan faydalanmaksuretiyle,**

b) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

c) Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

d) Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

e) Teşhir suretiyle işlenmesi hâlinde yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

Madde 109 - Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma

(1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun;

- a) Silahla,
- b) Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Üstsoy, altsoy veya eşe karşı,**
- f) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılır. (...)

Madde 122- Nefret ve ayrımcılık

(1) **Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;**

- a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,
- b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,
- c) Bir kişinin işe alınmasını,
- d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını, engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

5.2.2.2. Türk Ceza Kanununa Göre İhbar ve Şikâyet

Şiddet mağdurları, karşılaştıkları şiddet veya şiddet tehdidini yazılı, sözlü veya başka bir yolla şikâyet edebilir ve durumlarını ihbar edebilirler. Şikâyet ve ihbarlar polis merkezleri, jandarma karakolları, Cumhuriyet Başsavcılıkları, aile mahkemeleri, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü (ADM), Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), sosyal hizmet merkezleri (şiddetle mücadele irtibat noktaları) veya sağlık kuruluşlarına yapılabilir. Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Şiddet ya da şiddet tehdidinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bu durumu vakit kaybetmeden resmi makamlara bildirmek zorundadır. Eğer şikâyet veya ihbara konu olan fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa, bunu öğrenip yetkili mercilere bildirmeyen kişiler hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 278. maddesi uyarınca işlem yapılmalıdır.

Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinde bu konuda şu hükümler yer almaktadır:

Madde 278 - Suçu Bildirmeme

İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 279 - Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi

Göreviyle bağlantılı olarak, kamu adına soruşturma veya kovuşturmayı gerektiren bir suçu öğrenmesine rağmen yetkili makamlara bildirimde bulunmayan ya da bu konuda geciken kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.

Madde 280 - Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi

Görevi sırasında bir suç işlendiğine dair belirtiyile karşılaşmasına rağmen durumu yetkili makamlara bildirmeyen ya da bu konuda gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Cinsel Saldırıları için Şikâyet ve Başvuru Sürecinde Dikkat Edilmesi Gerekenler

Cinsel şiddet, kadına yönelik şiddetin en ağır biçimlerinden biridir ve genellikle tanık veya somut kanıt bulunmaksızın, mağdurun saldırganla yalnız olduğu durumlarda gerçekleşir. Bu durum, mağdur açısından suçun ispatını oldukça güçleştirir. Tecavüz veya diğer cinsel saldırılara maruz kalan kadınların, olay sonrası delillerin korunmasını sağlamak ve haklarını arayabilmek için belirli önlemler alması önemlidir.

Tecavüze uğrayan kadınların veya kız çocuklarının, yıkanmadan, kıyafetlerini değiştirmeden ve olayın izlerini silmeden en kısa sürede sağlık kurumuna veya savcılığa başvurmaları gereklidir. Bu başvuru mümkünse olayın hemen ardından, ancak en geç 48 saat içinde yapılmalıdır. Sağlık kurumunda, vücuttaki fiziksel izler ve delillerin belgelenmesi adına bir doktor raporu alınabilir. Savcılığa yapılan başvurular sonucunda ise mağdurun Adli Tıp Kurumu'na sevkisi istenebilir. Bu süreçte, saldırıya ait delillerin kaybolmaması hayati önem taşır.

Saldırganın saç, tüy, kan veya diğer bedensel sıvıları mağdurun üzerinde kalmış olabilir. Ayrıca boğuşma sırasında tırnakların altına sıkışan deri parçaları veya yaralanmalardan kaynaklı izler de suçun tespitinde önemli rol oynar. Bu delillerin korunması için mağdurun yıkanmaktan kaçınması, el ve yüz temizlememesi, ağız çalkalamaması ve kıyafetlerini değiştirmemesi gerekir. Tecavüz sırasında giyilen giysiler ve iç çamaşırları çıkarılmamalı, yıkanmamalıdır. Bu giysiler temiz bir torbaya konularak muhafaza edilmelidir. Şikâyette bulunma konusunda tereddüt yaşıyorsa bile, delil niteliği taşıyabilecek her şeyin ileride kullanılmak üzere saklanması önemlidir.

Doktor muayenesi sırasında vücuttaki her yara, iz ve bulgunun dikkatlice kaydedilmesi sağlanmalıdır. Saldırganın kimliğini veya eylemini kanıtlayabilecek genital bölgede, ağızda veya vücudun diğer bölgelerinde bulunabilecek sperm, kan, tırnak parçası gibi izlerin tespiti için doktorun detaylı bir inceleme yapması istenmelidir. Doktor yeterince dikkatli davranmazsa, kanıt olabileceği düşünülen bulgulara dikkat çekilerek bunların rapora eklenmesi sağlanabilir. Muayene sonrası alınan rapor ve diğer belgeler, şikâyet sürecinde resmi kanıt olarak kullanılabilir.

Eğer doktora gidilemeyecek bir durum varsa, yaşananların ileride kanıtlanabilmesi adına görsel deliller toplanabilir. Vücuttaki yaraların veya izlerin net bir şekilde görüneceği, tarih gösteren bir telefon ya da fotoğraf makinesi ile kayıt yapılması faydalı olacaktır. Ayrıca, durum güvenilir bir kişiyle paylaşılabilir ve bu kişi tanıklık sürecinde destek sağlayabilir.

Saldırının tanıkları varsa, bu kişilerin karakola veya savcılığa götürülmesi önemlidir. Ayrıca, saldırgan tanınıyorsa veya görünüşü tarif edilebiliyorsa, mağdur saldırganın fiziksel özelliklerini, davranışlarını ve olay sırasında fark ettiği detayları aktarmalıdır. Diğer tanıkların dinlenmesi ve olayla ilgili delillerin toplanması talep edilebilir.

Fiziksel delillerin bulunmadığı veya başvuru için 48 ila 72 saatlik sürenin geçtiği durumlarda, yaşananların psikolojik etkilerinin belgelendirilmesi de önemlidir. Bu durumda, Adli Tıp Kurumu, üniversite hastaneleri veya diğer sağlık kuruluşlarının psikiyatri bölümlerine başvurarak cinsel saldırının psikolojik etkilerini belgeleyen bir rapor alınabilir. Bu rapor, suçun ispatlanmasında önemli bir dayanak oluşturabilir.

Tecavüz veya diğer cinsel saldırılar sonrası delillerin hızlı bir şekilde toplanması, saldırganın cezalandırılması açısından kritik önem taşır. Bu süreçte bir avukatın veya kadın destek merkezlerinin yardımından yararlanmak, mağdurun haklarını daha kolay aramasını sağlar. Yaşanan hiçbir saldırının suçlusu mağdur değildir ve her kadın adalet arayışında yalnız olmadığını bilmelidir.

5.2.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Madde 1 - Amaç, kapsam ve temel ilkeler

(1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Madde 2 - Tanımlar

(1) Bu Kanunda yer alan;

(...)

b) **Ev içi şiddet:** Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

ç) **Kadına yönelik şiddet:** Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) **Şiddet:** Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıya ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) **Şiddet mağduru:** Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

f) **Şiddet önleme ve izleme merkezleri:** Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esası ile yürüten merkezleri,

g) **Şiddet uygulayan:** Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,

ğ) **Tedbir kararı:** Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını, ifade eder.

6284 Sayılı Kanunun Sağladığı Hak ve Güvenceler

- Koruyucu tedbir kararları
- Önleyici tedbir kararları
- Diğer benzeri kararlar
- Gizlilik
- Geçici maddi yardım ve nafaka
- Harç ve vergiden muafiyet
- Genel sağlık sigortasından faydalanma

5.2.3.1. Koruyucu-Önleyici Tedbir Kararları

6284 sayılı Kanun'da, korunan kişilerle ilgili koruyucu tedbir kararları, şiddet eylemlerini gerçekleştiren kişiler ile ilgili ise önleyici tedbir kararları düzenlenmiştir. Bu tedbir kararları **geçici hukuki koruma** sağlayan tedbir niteliğindedir. Bu kararlar kısa süreli alınan kararlar olup, sürekli sonuç doğurmamakta, **belirlenen sürenin bitiminde tekrar talep edilmeleri gerekmektedir**. Tedbir kararları bağlayıcı olup, önleyici tedbir kararlarının şiddet uygulayan tarafından ihlal edilmesi halinde zorlama hapsi yaptırımını düzenlenmiştir (md. 13)¹².

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerden Yararlanabilecek Kişiler:

- Kadınlar
- Çocuklar
- Aile Bireyleri
- Tek Taraflı Israrlı Takip Mağdurları

Kanun sadece kadınlara yönelik koruma sağlamamakta, kadınlarla beraber şiddet mağduru olan ya da şiddet görme riski altında bulunan çocuk ve erkek bireyler yönünden de koruma sağlamaktadır.

a. Kadınlar:

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, 6284 sayılı Kanun'da düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlerden Kanun'un 3., 4. ve 5. maddeleri gereğince faydalanabilecektir. Koruma kararı talep eden kadının evli, bekâr, boşanmış veya 18 yaşından küçük olması ya da şiddetin aile içinde veya aile dışında olması, tedbirlerden

12 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Mehmet Günay, <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934874.pdf> Erişim Tarihi: 20.11.2024

faydalanması açısından bir önemi yoktur.¹³ Özel veya kamusal alanda gerçekleştirilmiş olması hususu fark etmeksizin, sırf kadın olmaları sebebi ile, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık nedeniyle kendilerine fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak tüm şiddet eylemlerine maruz kalan her kadın koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanabilecektir. Kanun'un bu düzenlemesi ile birlikte, kadınlara cinsiyete dayalı şiddetten koruma sağlayan ve bu şiddeti önlemeyi hedefleyen özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı da hüküm altına alınmıştır¹⁴.

b. Çocuklar;

Koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanacak bir diğer faydalanıcı grup ise çocuklardır. 6284 sayılı Kanun'da şiddet olarak nitelenen tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan çocuklar da Kanun'un 3., 4. ve 5. maddeleri gereğince koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecektir. TCK ve Çocuk Koruma Kanunu'nda yapılan tanımlamalarına dayanılarak; daha önce ergin kılınmış olsa bile henüz 18 yaşını doldurmamış bütün bireyler, 6284 sayılı Kanun kapsamında çocuk olarak değerlendirilecek ve Kanunda düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlere başvurabilecektir. Görüleceği üzere Kanun çocuk tanımını yaparken Çocuk Koruma Kanunu ve TCK'nın lafzından yararlanmıştı. Bu düzenlemeye göre, aile içinde veya dışında şiddete maruz kalmış veya kalma tehlikesi altında bulunan çocuklar tedbirlerden yararlanabilecektir.¹⁵

c. Aile Bireyleri;

Aile bireyleri de Kanun'un 3., 4. ve 5. maddeleri gereğince, koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecek kişiler arasında yer almaktadır. 6284 Sayılı Kanunun "Tanımlar" başlıklı 2/1b maddesinde yer alan ev içi şiddet tanımı; "Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla **AYNI HANEYİ PAYLAŞMADA DA aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü FİZİKSEL, CİNSEL, PSİKOLOJİK VE EKONOMİK ŞİDDET**" şeklindedir.

Şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile içinde veya aile biriminde şiddet mağduru olan kişiler, evli veya daha önce boşanmış olan şiddet mağduru eşler, birlikte yaşayan şiddet mağduru bireyler ile aile mensubu sayılan diğer şiddet mağduru kişiler Kanun kapsamında "aile bireyi" sıfatıyla koruyucu ve önleyici tedbirlerden faydalanabilecek kişiler olarak düzenlenmiştir.

6284 Sayılı Kanun sadece kadınları koruyan bir kanun olmayıp, aile bireylerini de kapsamı sebebiyle erkekleri de korumaktadır. Ev içi şiddet, yukarıda da bahsedildiği üzere aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler

13 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Mehmet Günay, <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934874.pdf> Erişim Tarihi: 20.11.2024

14 Günay, <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934874.pdf> Erişim Tarihi: 20.08.2024

15 Günay, <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934874.pdf> Erişim Tarihi: 20.08.2024

arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti ifade eder. Kanun'un bu maddesinde "aile mensubu sayılan diğer kişiler" şeklinde belirtilmiş ve şiddete maruz kalmış kişinin şiddete sadece ebeveynlerinden değil, başkaca kişilerden de maruz kalabileceği düşünülmüş ve düzenlenmiştir. Burada Kanun, aile kavramını geniş yorumlamıştır.

d. Tek Taraflı Israrlı Takip Mağdurları :

"Tek taraflı ısrarlı takip mağdurları" tanımına 6284 sayılı Kanununun 3/1. maddesinde yer verilmemiştir. Ancak 6284 Sayılı Kanuna dair Uygulama Yönetmeliği'nde tanıma yer verilmiş ve şu şekilde düzenlenmiştir;

Tek taraflı ısrarlı takip¹⁶: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın , şiddet uygulayanın , şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranıştır.

Kanun'da yapılan bu tanıma göre; ısrarlı takip eylemi, yazılı veya sözlü ve her türlü iletişim araçları ile gerçekleştirilmektedir¹⁷. Takibe konu eylemler, mağdurun kendi güvenliğinden endişe edecek şekilde, korku ve çaresizlik duygularına sebep olması gerekmektedir.

5.2.3.2. Korunan Kişiye Yönelik Koruyucu Tedbir Kararları

Koruyucu tedbir kararları, şiddete maruz kalan kişilerin güvenliğini sağlamak ve şiddetin tekrarlanmasını önlemek amacıyla alınır. Bu kararlar, mağdurların temel haklarını korurken aynı zamanda fiziksel, ekonomik ve psikolojik güvenliklerini sağlamayı hedefler. 6284 sayılı Kanun'un ilgili maddelerine göre, koruyucu tedbir kararları **hâkim**, **mülki amir** ve **kolluk amiri** tarafından verilebilir. Aşağıda, bu kararların detayları ve uygulama süreçleri açıklanmaktadır.

Hâkim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları (6284 Sayılı Kanun, Madde 4)

Hâkimler, şiddete maruz kalan kişiler için aşağıdaki koruyucu tedbirlere karar verebilir:

1. İşyerinin Değiştirilmesi (Madde 4/1-a): Mağdurun güvenliğini sağlamak için işyerinin değiştirilmesine karar verilebilir. Bu tedbir, failin mağdur üzerinde baskı veya tehdit oluşturmasını engellemeyi amaçlar.

2. Yerleşim Yerinin Ayrı Belirlenmesi (Madde 4/1-b): Mağdurun, evli olması durumunda müşterek yerleşim yerinden farklı bir yerleşim yerinde ikamet etmesi sağlanabilir. Bu karar, mağdurun failden uzak, güvenli bir ortamda yaşamasını hedefler.

16 6284 Sayılı Kanun MADDE 3 - Tanımlar ve kısaltmalar.

17 Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, İsrarlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu, Dr. Recep Doğan, <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/2014-2/6.pdf> Erişim Tarihi: 20.08.2021

3. Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması (Madde 4/1-c): 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kapsamında, mağdurun talebi üzerine, müşterek konutun tapu kütüğüne aile konutu şerhi konularak mağdurun konut üzerindeki hakları korunabilir.

4. Kimlik ve İlgili Bilgilerin Değiştirilmesi (Madde 4/1-ç): Mağdurun hayatî tehlikesinin bulunduğu ve diğer tedbirlerin yeterli olmadığı durumlarda, mağdurun rızası ile kimlik ve diğer ilgili belgeler, 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde değiştirilebilir. Bu karar, mağdurun kimlik bilgilerinin korunmasını ve failin erişimini engellemeyi amaçlar.

Mülki Amir Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları (6284 Sayılı Kanun, Madde 3)

Mülki amir, şiddet mağdurlarının güvenliğini sağlamak amacıyla aşağıdaki tedbir kararlarını alabilir:

1. Barınma Yeri Sağlanması (Madde 3/1-a): Mağdur ve varsa çocuklarına, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanabilir. Bu karar, genellikle mağdurun Kadın Konukevine (Sığınmaevi) yerleştirilmesi şeklinde uygulanır.

2. Geçici Maddi Yardım Yapılması (Madde 3/1-b): Mağdurun ekonomik sıkıntılarını hafifletmek amacıyla geçici maddi yardım yapılabilir.

3. Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri (Madde 3/1-c): Mağdura psikolojik, hukuki, mesleki ve sosyal konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti sağlanabilir.

4. Geçici Koruma Altına Alınması (Madde 3/1-ç): Mağdurun hayatî tehlikesi bulunması durumunda, talep üzerine veya resen geçici koruma sağlanabilir.

5. Kreş Hizmeti Sağlanması (Madde 3/1-d): Mağdurun çocuklarına, dört aya kadar kreş hizmeti sağlanabilir. Mağdurun çalışıyor olması durumunda bu süre iki ayla sınırlandırılır.

Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler (6284 Sayılı Kanun, Madde 3/2)

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amiri aşağıdaki kararları alabilir:

1. Barınma Yeri Sağlanması (Madde 3/2): Mağdur ve çocuklarının güvenli bir barınma yerine yerleştirilmesi sağlanabilir.

2. Geçici Koruma Altına Alınması (Madde 3/2): Mağdurun hayatî tehlikesi bulunması halinde geçici koruma kararı alınabilir.

Bu kararlar, kolluk amirince alındıktan sonra en geç ertesi iş günü mülki amirin onayına sunulur ve mülki amir tarafından 48 saat içinde onaylanmadığı takdirde kendiliğinden geçersiz olur.

	KORUNAN KİŞİYE YÖNELİK VERİLEN KORUYUCU KARARLAR
HÂKİM tarafından verilebilecek kararlar	<ul style="list-style-type: none"> • İşyerinin Değiştirilmesi • Müşterek Yerleşim Yerinden Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi • Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması • Kimlik ve İlgili Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi
MÜLKİ AMİR tarafından verilebilecek kararlar	<ul style="list-style-type: none"> • Barınma Yeri Sağlanması (uygulamada hâkim tarafından da verilebildiği görülmektedir.) • Geçici Maddi Yardım Yapılması • Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi • Geçici Koruma Altına Alınması • Kreş İmkânının Sağlanması • Benzer Koruyucu Tedbirler
KOLLUK AMİRİ tarafından verilebilecek kararlar	<ul style="list-style-type: none"> • Barınma yeri (gecikmesinde sakınca bulunan haller.) • Geçici Koruma

Kanun düzenlemesine göre; barınma yeri sağlanması tedbiri yalnızca mülki amir ve kolluk tarafından verilen karar ile mümkün görünmektedir. Ancak uygulamada, hâkimler tarafından da barınma yeri tesis edildiği görülmektedir. Barınma yeri sağlanması tedbiri; koruma ihtiyacı olan kadınların Kadın Konuk Evlerine (Sığınma evine) yerleştirilmesi ile mümkün olmaktadır.

5.2.3.2.1. Kadın Konukevleri

Kadın konukevleri, veya diğer bir adıyla sığınmaevleri şiddet mağdurlarının güvenli bir şekilde barınmasını sağlayan ve hayati bir rol oynayan merkezlerdir. Şiddet gören bireyler, çoğu zaman ekonomik bağımsızlıklarının olmaması, aile desteğinin yetersizliği ya da sığınabilecek başka bir güvenli yer bulamamaları nedeniyle içinde buldukları durumdan kaçamamaktadır. Sağlanan bu destek mekanizması şiddete maruz kalan kadınların hayatlarını tehdit eden tehlikelerden uzaklaşmaları ve yeniden bir yaşam kurmaları için bir çıkış noktası sunar.

Kadın konukevleri, sadece fiziksel güvenlik sağlamamakta; aynı zamanda psikolojik destek, hukuki rehberlik ve mesleki eğitim gibi birçok hizmet sunarak kadınların güçlenmelerine olanak tanımaktadır.

Aile yanına sığınmanın şiddet mağduru için her zaman güvenli bir çözüm olmadığı bilinen

bir gerçektir¹⁸. Fail, mağdurun ailesini hedef alabilir veya onların yanında bile tehditler savurmaya devam edebilir. Bu durumda, sığınmaevleri, failin erişemeyeceği güvenli bir alan sunarak mağdurun hem fiziksel hem de duygusal açıdan toparlanmasına olanak tanır.

Kadın konukevleri, şiddet mağdurlarına güvenli bir barınma ortamı sağlamanın yanı sıra, psiko-sosyal ve ekonomik açıdan güçlenmelerini destekleyen sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Şiddet mağduru kadınların ve beraberindeki çocukların korunması için çok yönlü destekler sunmaktadır. 2013 yılında yürürlüğe giren **Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik**, bu yapıların işleyişine dair temel esasları belirlemektedir. Bununla birlikte 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesiyle nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerin kadın ve çocuklar için sığınmaevi açması zorunlu kılınmıştır.

Kadın Konukevlerinin Temel Amaçları

Kadın konukevlerinin öncelikli amacı, şiddet mağduru kadınları ve çocuklarını fiziksel, ekonomik, psikolojik ve sosyal tehditlerden korumaktır. Bu merkezler, kadınların:

- Şiddetten uzak, güvenli bir ortamda barınmalarını,
- Psikolojik ve sosyal destek alarak iyi oluşlarını
- Hukuki süreçlerde rehberlik ve destek hizmetlerinden faydalanmalarını,
- Ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını amaçlar.

Konukevleri, kadınların bireysel ihtiyaçlarına duyarlı yaklaşımlar benimseyerek onlara güven ve dayanışma ortamı sunar. Bu süreçte kadınların onurlu bir yaşam sürmeleri ve özgüvenlerini yeniden kazanmaları teşvik edilir.

Konukevine Kabul Süreci

Kadın konukevlerine başvuru, genellikle Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) aracılığıyla gerçekleştirilir. Başvuru süreçleri şu şekilde işler:

- Kadınlar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, ŞÖNİM'e, kolluk kuvvetlerine veya diğer ilgili kurumlara başvurabilir.
- Acil durumlarda, mülki amir, aile mahkemesi hâkimi ya da kolluk kuvvetlerinin kararıyla doğrudan kabul sağlanır.
- Başvuru sırasında kadınlardan belge talep edilmez; kimliği olmayan kadınların kimlik edinme süreçlerine destek sağlanır.
- Kabul edilen kadınlar ve çocukları için öncelikle ilk kabul birimlerinde sağlık kontrolleri yapılır, sosyal ve psikolojik durumları değerlendirilir ve uygun

18 Bakınız: AİHM Opuz – Türkiye Davası

barınma planı oluşturulur.

- Kabul sürecinde kadınların beyanı esas alınır ve delil sunma zorunluluğu bulunmaz. Bu yaklaşım, kadınların şiddet gördükleri durumlardan hızla uzaklaşmalarına olanak tanır.

Hizmet İlkeleri ve Sunulan Destekler

Kadın konukevlerinde insan haklarına dayalı ve kadın odaklı bir yaklaşım benimsenir. Bu merkezlerde şu ilkeler ön plandadır:

- Kadınların fiziksel ve ruhsal güvenliğinin sağlanması,
- Kadının beyanının esas alınması,
- Şiddet failleriyle arabuluculuk yapılmaması,
- Gizlilik ilkesine sıkı şekilde uyulması,
- Kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi.

Konukevlerinde sunulan hizmetler ise şunları içerir:

- 1. Psikolojik Destek:** Kadınların travmalarıyla başa çıkmalarına ve duygusal olarak toparlanmalarına yardımcı olmak amacıyla bireysel ve grup terapileri sunulur.
- 2. Hukuki Danışmanlık:** Kadınların haklarını öğrenmeleri ve hukuki süreçlere erişimlerini kolaylaştırmak için hukuki danışmanlık sağlanır.
- 3. Ekonomik Destek:** Geçici maddi yardımlar, kira desteği ve mesleki eğitim programlarıyla kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları hedeflenir.
- 4. Eğitim ve Rehberlik:** Kadınların mesleki beceriler edinmeleri için eğitim programları düzenlenir.

Çocuklara Yönelik Hizmetler: Kadınlarla birlikte konukevine kabul edilen çocuklar için eğitim, rehabilitasyon ve psikolojik destek sunulur.

Barınma Süresi ve Uzatılma Durumu

Kadınların konukevinde kalış süresi genellikle altı ayla sınırlıdır. Ancak bu süre, kadının güçlenme sürecine bağlı olarak sosyal çalışmacıların önerisi ve değerlendirme komisyonunun onayı ile uzatılabilir.

Gizlilik ve Güvenlik Önlemleri

Kadın konukevlerinde gizlilik büyük önem taşır. Kadınların ve çocukların kimlik bilgileri ile konukevinin adresi ve iletişim bilgileri gizli tutulur. Bu bilgiler yalnızca yetkililer tarafından bilinmekte olup, ihlali durumunda cezai yaptırımlar uygulanır.

Konukevinden Ayrılma ve Çıkarılma

Kadınlar konukevinden kendi istekleriyle ayrılabilir veya kalış süresinin sona ermesi ile çıkış yapabilir. Güvenlik gerekçesiyle başka bir konukevine nakil de mümkündür. Ancak, konukevinin kurallarına uymayan veya kabul koşullarını taşımadığı tespit edilen kişiler, değerlendirme komisyonunun kararı ile konukevinden çıkarılabilir.

5.2.3.3. Şiddet Uygulayana Yönelik Önleyici Tedbir Kararları

Önleyici Tedbir Kararları ve Uygulama Süreci

Önleyici tedbir kararları, şiddet uygulayan kişilerin mağdura yönelik tehdit veya zarar verme eylemlerinin devamını önlemek amacıyla alınan hukuki önlemlerdir. Bu kararlar, kişinin temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı nitelikte olduğu için genellikle hâkim tarafından verilir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda bazı kararlar kolluk kuvvetleri tarafından alınabilir. Aşağıda, bu tedbirlerin bazıları detaylı bir şekilde açıklanmaktadır:

Hâkim Tarafından Verilebilecek Tedbir Kararları (6284 Sayılı Kanun, Madde 5)

Hâkimler, şiddet uygulayan hakkında çeşitli önlemler alabilir. Bu önlemlerden bazıları şunlardır:

- 1. Şiddet ve Hakareti Önleme (Madde 5/1-a):** Şiddet uygulayanın, mağdura yönelik tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunmaması kararı alınır. Bu tür kararlar, mağdurun psikolojik güvenliğini sağlamayı ve şiddet döngüsünü kırmayı hedefler.
- 2. Uzaklaştırma Kararı (Madde 5/1-b):** Şiddet uygulayanın, mağdurun bulunduğu ortak konuttan veya diğer yerlerden derhal uzaklaştırılması ve konutun mağdura tahsis edilmesi sağlanır. Bu, mağdurun fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik bir önlemdir ve failin mağdura yakın olma ihtimalini ortadan kaldırır.
- 3. Yaklaşmama Yasağı (Madde 5/1-c):** Şiddet uygulayanın mağdurun konutuna, işyerine, okuluna veya herhangi bir sosyal çevresine yaklaşması engellenir. Bu tedbir, özellikle failin mağdur üzerinde kontrol kurmaya devam etme ihtimalini ortadan kaldırmak için uygulanır.
- 4. Çocuklarla İlişkinin Düzenlenmesi (Madde 5/1-ç):** Failin çocuklarla görüşmesi gerekiyorsa, bu ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, sınırlandırılması veya tamamen kaldırılması sağlanabilir. Çocukların korunması amacıyla alınan bu karar, aynı zamanda mağdur kadının güvenliğini de sağlar.

5. Silahların Teslim Edilmesi (Madde 5/1-g, ğ): Failin taşıma izni olsa dahi silahlarının kolluğa teslim edilmesi kararlaştırılır. Kamu görevi nedeniyle silah taşıyan kişilerin dahi, bu silahları kurumlarına iade etmeleri gerekir. Bu tedbir, şiddetin daha ağır sonuçlara yol açmasını engellemeye yöneliktir.

6. Madde Kullanımı ve Tedavi (Madde 5/1-h, ı): Failin alkol veya uyuşturucu madde etkisindeyken mağdur yaklaşmasını yasaklanması, bağımlılığı varsa tedavisi kararlaştırılabilir. Bu tedbir, failin şiddet davranışlarını kontrol altına almayı hedefler.

Kolluk Kuvvetleri Tarafından Alınabilecek Acil Tedbirler (6284 Sayılı Kanun, Madde 5/2)

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk kuvvetleri de bazı kararlar alabilir:

1. **Şiddet Tehdidini Önleme:** Mağdura yönelik tehdit, hakaret ve küçük düşürücü davranışların engellenmesi.
2. **Uzaklaştırma Kararı:** Failin mağdurun bulunduğu konuttan veya yerden derhal uzaklaştırılması.
3. **Yaklaşmama Yasağı:** Failin mağdura, konutuna veya işyerine yaklaşmasının engellenmesi.

Yakınlara Yaklaşmama: Mağdurun yakınlarına veya tanıklarına yaklaşmanın yasaklanması.

Kolluk amirlerinin verdiği bu kararlar, ertesi iş günü hâkim onayına sunulur ve hâkim tarafından 24 saat içinde onaylanmazsa kendiliğinden geçersiz olur.

Önleyici tedbir kararları, mağdurun failden uzaklaşmasını ve şiddetin tekrarlanmasının önlenmesini hedefler. Uzaklaştırma ve yaklaşmama gibi kararlar, mağdurun günlük yaşamını daha güvenli hale getirirken, silahların teslim edilmesi ve tedavi gibi kararlar, failin kontrol altına alınmasını sağlar.

	ŞİDDET UYGULAYANA YÖNELİK VERİLEN <u>ÖNLEYİCİ KARARLAR</u>
HÂKİM tarafından verilebilecek kararlar	<ul style="list-style-type: none"> • Şiddet ve Hakareti Önleme • Müşterek Konuttan veya Bulunduğu Yerden Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsisi • Korunan Kişilere ve Buldukları Yerlere Yaklaşma Yasağı • Çocuklarla Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Sınırlandırılması veya Kaldırılması • Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmaması • Korunan Kişinin Eşyalarına Zarar Vermemesi • Korunan Kişiyi İletişim Araçlarıyla veya Sair Surette Rahatsız Etmemesi • Kanunen İzin Verilen Silahları Kolluğa Teslim Etmesi • Görevi Nedeniyle Zimmetinde Bulunan Silahı Kurumuna Teslim Etmesi • Korunan Kişilerin Buldukları Yerlerde Alkol, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması, Bu Maddelerin Etkisi İle Korunan Kişilere ve Buldukları Yerlere Yaklaşmaması, Bağımlılığın Muayene ve Tedavisinin Sağlanması • Muayene veya Tedavi İçin Sağlık Kuruluşuna Başvurması ve Tedavisinin Sağlanması • Çocuk Koruma Kanununda Yer Alan Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Alınması • Velayet, Kayyım, Nafaka ve Kişisel İlişki Kurulması Hususlarında Karar Verilmesi • Tedbir Nafkasına Hükmedilmesi
KOLLUK AMİRİ tarafından verilebilecek kararlar (gecikmesinde sakınca bulunan hallerde)	<ul style="list-style-type: none"> • Şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunmaması (m.5/1a), • Müşterek konuttan ve bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi (md. 5/1b) • Korunan kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmaması (md. 5/1c) • ve korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması (md. 5/1d)

5.2.3.4. Diğer Tedbirler

6284 Sayılı Kanun Madde 19 hükmü gereğince, genel sağlık sigortası kapsamına girmeyen kişiler gelir testine tabi tutulmaksızın Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası güvencesi altına alınabilmekte ve böylelikle sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanabilmektedir.

Hâkim, sadece kanunda sayılan koruyucu ve önleyici tedbirlerle kısıtlı değildir. Gerek görüldüğü durumda başka tedbirlerin uygulanmasına da karar verilebilir. Bir veya birkaç tedbire aynı anda hükmedilmesi de mümkündür.

5.2.3.5. Tedbir Kararlarının Verilmesi, Tebliği ve Uygulanması

Madde 8 - Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

(1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

Madde 10 - Tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması

(1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(...)

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

6284 Sayılı Kanun'un Madde 10/5 hükmü gereğince; tedbir kararlarının şiddet uygulayana veya korunan kişiye tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel olmayacaktır. Bu düzenlemeye göre karar verildiği tarihte, tebliği beklenmeksizin icra edilmeye ve hüküm doğurmaya başlayacaktır.

5.2.4. Şiddet Önleme ve İzlem Merkezleri (ŞÖNİM)

6284 Sayılı Kanun Madde 2/f bendinde de açıklandığı üzere, şiddet önleme ve izlem merkezleri; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esaslı ile yürüten merkezlerdir. ŞÖNİM'ler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kurulmakta ve Bakanlığa bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. ŞÖNİM'lerde verilecek hizmetler 6284 Sayılı Kanun madde 15'te düzenlenmiştir.

ŞÖNİM'ler, şiddet mağdurlarına yönelik olarak haklar ve destek mekanizmaları hakkında rehberlik yapar, geçici barınma, maddi yardım, sağlık ve adli yardım hizmetlerini koordine eder. Ayrıca meslek edindirme kurslarına yönlendirme, psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde danışmanlık sağlama gibi faaliyetlerde bulunur. Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını izleyerek rapor hazırlar ve gerektiğinde mahkemelerle iş birliği içinde çalışır. Mağdurlara yönelik bu hizmetler, onların güvenliğini artırmayı ve yaşadıkları sorunlara çözüm sunmayı amaçlar.

Madde 15 - Destek hizmetleri

(1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek **destek hizmetleri** şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak **bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.**

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) **Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.**

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) **Korunan kişilerle ilgili olarak** şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek **destek hizmetleri** şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve **meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.**

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) **Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.**

d) **Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.**

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek **destek hizmetleri** şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) **Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,**

2) **Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,**

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

6. ADLİ YARDIM ve ÜCRETSİZ AVUKATLIK

Herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına uygun olarak mahkemeye erişim hakkı ve hak arama özgürlüğü Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınmıştır.

Adli yardım mali gücü olmayanların dava harç ve masraflardan muaf tutulması ve barodan ücretsiz avukat görevlendirilmesi işlemlerini barındıran bir mekanizmadır ve kişinin mahkemeye erişim hakkını korumak amacıyla getirilmiş bir sistemdir.

Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.

6.1. Avukatlık Kanununa göre Adli Yardım

Adli yardım başvurularının değerlendirilmesinde barolar görevlendirilmiştir. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu "Adli Müzaheret" başlıklı 12. Kısımında düzenlenişine göre adli yardım,

avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara ilgili kanunda yazılı avukatlık hizmetlerinin sağlanmasıdır. Kanuna göre adli yardım hizmeti, baro merkezlerinde, baro yönetim kurullarınca avukatlar arasından oluşturulan adli yardım bürosu tarafından yürütülür.

Baro yönetim kurulu, ayrıca baro merkezi dışında avukat sayısı beşten çok olan her yargı çevresinde de bir avukatı adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilir.

Adli Yardım Bürosu ve temsilciler, baro yönetim kurulunun gözetimi altında çalışırlar. Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulur. Yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.

Adli yardım isteminin kabulü halinde; büro gerekli işlemleri yapmak üzere bir veya birkaç avukatı görevlendirir. Görevlendirilen avukat, görev yazısının kendine ulaşmasıyla, avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer. Kanunda belirtildiği üzere adli yardım ataması ile görevlendirilen avukatın yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir. Bu durumun istisnası Avukatlık Kanunu m.179/f.2'de adli yardım talebinde bulunan kişinin gerekli belge ve bilgileri isteğe rağmen vermemesi veya vekâletname vermekten kaçınması hali ile sınırlandırılmıştır. Bu hallerde avukatın yükümlülükleri sona erer.

İdari ve özel hukuka ilişkin hukuki destek talep eden kişinin adli yardım istemini, hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yapması gerekmektedir. Adli yardım büroları baroların içinde, belediyelerde, adliyelerde veya mobil klinikler bünyesinde hizmet verebilmektedir.

Başvuru esnasında kişilerden Adli Yardım Başvuru Formu, Taahhütname ve Açık Rıza Metni talep edilmektedir.

Adli Yardım Başvuru Formunda kişinin eğitim durumu, medeni durumu, varsa çocuk ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler, talep konusu ve buna ilişkin görülmekte olan bir dava olup olmadığı sorgulanır. Ev içi şiddetin olup olmaması, talep konusunun çocuğu ilgilendirip ilgilendirmediği, 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir taleplerinden faydalanıp faydalanmak istemediği sorgulanmaktadır. Kişinin yargılama giderleri ile noter masraflarını karşılayıp karşılamayacağı da sorulmaktadır. Kişi burada masrafları kısmen karşılayabileceğini ya da karşılayamayacağını da belirtebilir.

Başvuru formunda kişinin ekonomik durumunu ortaya koyan soruların da yanıtlanması beklenmektedir. Bu kapsamda kişinin geliri, malvarlığı, temel ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu adli yardım kapsamında avukat görevlendirilmesi gerekliliği açısından değerlendirilir. Değerlendirme formuna eklenmesi gereken belgeler şunlardır:

6.2. Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği

15 Ekim 2024 tarihinde değiştirilen TBB Adli Yardım Yönetmeliği, adli yardım hizmetinin uygulanmasına yeknesaklık getiren düzenlemelere yer vermiştir (bkz: Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği ve Ekleri, sy. 57).

6.2.1. İvedi Görevlendirme

TBB Adli Yardım Yönetmeliğinin 6/a-3 maddesine göre “Görevlendirme süreci için gereken sürenin, istem sahibinin hakkının ortadan kalkmasına neden olacağı veya giderilmesi imkânsız zararları doğurabileceği anlaşılan başvurular”ın gereğinin adli yardım bürosu tarafından Yönetmelikte öngörülen sürelerle tâbi olmaksızın derhal yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

6.2.2.1. Başvurulan baro ile görevlendirmenin yapılacağı yer barosunun farklı olması durumu

TBB Adli Yardım Yönetmeliğinin 5. Maddesine göre “Adli yardım hizmetinin sağlanacağı yer barosunun farklı olması halinde, başvuruyu alan büro, başvuruyu adli yardım hizmetinin sağlanacağı büroya gönderir. Birden fazla işlemi gerektirdiği için aynı anda farklı baroların yetki alanına giren bir başvuru olması halinde, başvuruyu alan büro, kendisine ilişkin başvuruyu değerlendirmek üzere ayrıarak, başvurunun ilgili kısmını yetkili barosuna gönderir”.

6.3. Mülteciler için Adli Yardım

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (YUKK) 81. maddesine göre avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere, YUKK kapsamındaki idari işlemler ve yargı başvurularında adli yardım hükümleri çerçevesinde avukatlık hizmeti sağlanır.

YUKK madde 57’ye göre ise idari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

6.4. Hukuk Muhakemeleri Kanuna göre Adli Yardım (Adli Müzaheret)

Avukatlık ücreti dışındaki diğer yargılama giderlerinden muafiyet için mutlaka mahkemeye başvurulması gereklidir. Mahkemenin verdiği adli yardım kararı, ilgiliye; yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet, yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet, dava ve icra takibi sırasında

yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi, davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini imkânı sağlar. Ayrıca idari davalarda, adli yardımdan faydalanan kimselerden yürütmenin durdurulması kararları için teminat alınmaz.

6.5. Ceza Yargılamasında Zorunlu Müdafilik

Ceza yargılaması sürecinde şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören konumunda olan taraflara soruşturma ve kovuşturma evrelerinde barodan ücretsiz avukat atamasının gerçekleştirildiği bir sistemdir.

“CMK sistemi” olarak anılan uygulama, baroların Ceza Muhakemeleri Kanunu kapsamında müdafî ve vekil görevlendirme yetki ve yükümlülüğünü yerine getirmek üzere geliştirilmiş bir otomasyondur.

Ceza yargılamasında vekille temsilin isteme bağlı veya zorunlu olduğu hallere yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında düzenlemeler yapılmıştır.

6.5.1. Zorunlu Müdafilik Durumları

a. Çocuklar

CMK madde 150/2 ve madde 234/2 hükümlerine göre, suç tarihinde 18 yaşını doldurmamış şüpheli veya sanıklara istemi aranmaksızın zorunlu müdafî atanır. Aynı durum mağdur çocuklar için de geçerlidir. Çocukların yaş ve olgunluk seviyeleri dikkate alınarak, haklarını etkin bir şekilde savunabilmeleri amacıyla avukat desteği sağlanması zorunludur.

b. Kendini Savunamayacak Durumda Olan Maluller

CMK madde 150/2 ve madde 234/2'ye göre, kendini savunamayacak derecede malul olan şüpheli ve sanıklara istemi aranmaksızın zorunlu müdafî atanır. Aynı durumdaki mağdurlara da istem aranmaksızın vekil atanır. Bu düzenleme, fiziksel veya zihinsel engelleri nedeniyle savunma hakkını kullanmakta zorluk çeken bireylerin haklarının korunmasını amaçlar.

c. Sağır ve Dilsizler

CMK madde 150/2 ve madde 234/2'ye göre, sağır ve dilsiz olan şüpheli veya sanıklara istemi aranmaksızın zorunlu müdafî atanır. Aynı durumdaki mağdurlar için de vekil atanması gereklidir. Dil veya işitme engeli bulunan bireylerin yargı süreçlerinde savunma haklarını tam anlamıyla kullanabilmeleri için hukuki destek sağlanması zorunludur.

d. Alt Sınırı 5 Yıldan Fazla Hapis Cezası Gerektiren Suçlar

CMK madde 150/3'e göre, alt sınırı 5 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda şüpheli veya sanığın istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir. Bu düzenleme, sanığın savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamayı amaçlar. Ancak, alt sınırı 5 yıldan az olan suçlarda zorunlu müdafii atanması yapılabilmesi için şüpheli veya sanığın açık talebi gereklidir. Şayet şüpheli veya sanık, müdafii seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, kendisine müdafii atanması için talepte bulunması yeterlidir.

e. Tutuklama Durumu

CMK madde 101/3 gereği, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama talebinde bulunulmuşsa, bu durumda istemi aranmaksızın kendisine zorunlu müdafii atanır. Tutuklama, bireyin özgürlüğünü ciddi şekilde kısıtlayan bir koruma tedbiri olduğundan, bu süreçte şüpheli veya sanığın bir avukat tarafından temsil edilmesi zorunlu tutulmuştur.

f. Gözlem Altına Alma Durumu

CMK madde 74/2 hükmüne göre, şüpheli veya sanık gözlem altına alınmışsa ve müdafii yoksa, istemi aranmaksızın kendisine zorunlu müdafii atanır. Gözlem altına alma, özellikle şüpheli veya sanığın akıl sağlığına ilişkin değerlendirme yapılması gerektiği durumlarda başvurulmuş bir koruma tedbiridir. Bu süreçte hukuki destek, bireyin haklarının korunması açısından önemlidir.

g. Kaçak Sanık Durumu

Kaçak sanıklara ilişkin CMK madde 247/4'e göre, duruşma yapılan hâllerde kaçak sanığın müdafii yoksa, istemi aranmaksızın kendisine zorunlu müdafii atanır. Kaçak sanıklar, mahkeme huzurunda bulunmama ile birlikte yargılama süreçlerinde savunma hakkını kullanma gereksinimine sahiptir. Bu nedenle, kaçak sanıklara da zorunlu müdafii sağlanması öngörülmüştür.

h. Duruşma Salonundan Çıkarılan Sanıklar

CMK madde 204/1 hükmüne göre, duruşma düzenini bozduğu gerekçesiyle duruşma salonundan çıkarılan sanıklara istemi aranmaksızın zorunlu müdafii atanır. Sanığın duruşma salonunda bulunamaması, savunma hakkından yoksun bırakılması anlamına gelmemelidir. Bu düzenleme, sanığın çıkarılma hâlinde dahi etkin savunma yapabilmesini güvence altına alır.

i. Seri Muhakeme Usulünün Teklif ve Kabulü

CMK madde 250/3'e göre, Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir. Bu teklifin kabul edilmesi, müdafii huzurunda gerçekleşir. Seri muhakeme, basit ve hızlı yargılama yöntemlerinden biri olup, şüphelinin haklarının korunması amacıyla müdafii desteği zorunlu kılınmıştır.

7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ve EV İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, yalnızca yasal düzenlemelerle değil; bu düzenlemeleri sahada hayata geçiren kurumsal yapıların kararlı ve koordineli çalışmalarıyla mümkün olabilmektedir. Türkiye’de hem kamu kurumları hem de yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, şiddete maruz kalan kadınlara destek sunmak amacıyla çeşitli hizmet modelleri geliştirmiştir. Bu bölümde, farklı illerde faaliyet gösteren ve uygulama pratiği açısından örnek teşkil eden kadın danışma merkezleri, destek hatları ve hukuk temelli müdahale mekanizmaları incelenmektedir. Seçilen örnekler, şiddetin önlenmesinde çok disiplinli ve hak temelli bir yaklaşımla yapılandırılmış hizmet sunumları üzerinden değerlendirilmiştir. Sunulan iyi uygulama örnekleri, kadınların güçlendirilmesi, haklarına erişimi ve uzun vadeli iyilik halleri için geliştirilen bütüncül destek sistemlerini de kapsamaktadır.

7.1. Kadına Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddetle Mücadelede Ülke Geneline Ulaşılabilecek Alternatif Hizmetler

7.1.1. Ankara Barosu Gelincik Merkezi

Gelincik Projesi, Ankara Barosu tarafından 2011 yılında başlatılmış olup, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalan kadın, çocuk ve LGBTİ+ bireylere hukuki destek sunmaktadır. Proje kapsamında 45 rehber avukat ve 221 gönüllü avukat görev yapmaktadır. Gerekli durumlarda psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarından da destek alınmaktadır. Merkeze **444 43 06** numaralı telefon hattı üzerinden 7/24 ulaşım sağlanabilmektedir.¹⁹

7.1.2. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Acil Yardım Hattı

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) tarafından yürütülen **0212 656 96 96** ve **0549 656 96 96** numaralı Acil Yardım Hattı, şiddette maruz kalan kişilere sosyal hizmet uzmanları veya psikologlar tarafından destek verilmekte; olayın niteliğine göre gerektiğinde ilgili kolluk kuvvetleriyle iletişime geçilerek mağdura en kısa sürede ulaşılması sağlanmaktadır. Olay dışarıdan bir kişi tarafından bildirildiğinde, müdahalenin zamanlamasına göre yönlendirme yapılmakta, anlık durumlarda kolluk birimleri devreye sokulmaktadır. Ayrıca bireysel başvurularda arayan kişilere hakları konusunda bilgilendirme yapılmakta, istismar vakalarında ise kamu hizmetlerinin yanı sıra özel psikolog ve psikiyatristlerin desteğiyle iyileştirme süreçleri yürütülmektedir.²⁰

19 <http://www.gelincikprojesi.org.tr/>

20 <https://tkdf.org.tr/acil-yardim-hatti>

7.1.3. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı – Dayanışma Merkezi

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı tarafından yürütülen Dayanışma Merkezi, şiddet deneyimleyen kadınların yargılanmadan ve ayrımcılığa uğramadan sosyal, psikolojik ve hukuki destek alabildikleri bir başvuru alanıdır. Kadınlar merkeze telefon, e-posta veya yüz yüze görüşme yoluyla başvurabilmektedir. Başvurular sonrasında ihtiyaçlara göre sosyal çalışma, psikolojik danışmanlık ve hukuki destek sağlanmaktadır. Görüşmelerde çocukların durumu da gözetilerek yönlendirmeler yapılmakta; şiddet ortamında bulunan çocuklar için de destek mekanizmaları devreye sokulmaktadır. Gönüllü psikologlar ve avukatlar, kadın bakış açısıyla destek sağlamaktadır. Mor Çatı Dayanışma Merkezi, 1990 yılından bu yana 38.000'den fazla kadın ve çocuğa destek sunmuştur.²¹

7.1.4. Büyükşehir Belediyelerinin Kadın Danışma Merkezleri

a) Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi, 17 Kasım 2015 tarihinde kurulmuş olup faaliyetlerini 5393 sayılı Belediye Kanunu ve belediye meclis kararıyla yürürlüğe giren iç hizmet yönergesi kapsamında sürdürmektedir. Gençlik Parkı içerisindeki ofisinde hizmet veren merkez; psikolog, avukat, sosyal hizmet uzmanı ve proje asistanlarının da yer aldığı çok disiplinli bir ekiple çalışmaktadır. Merkeze bağlı olarak Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Şentepe ve Beypazarı ilçelerinde danışma birimleri faaliyet göstermektedir. Merkez bünyesinde 7/24 hizmet veren şiddet hattı, psikolojik ve hukuki danışmanlık, kadın sığınma evi süreci yönetimi, Mor Haritam uygulaması, kırsal bölgelerde gezici bilgilendirme hizmetleri, kadın girişimciliğine destek, farkındalık çalışmaları, erken yaşta evlilikle mücadele gibi birçok alanda destek sunulmakta; yerel ve uluslararası projeler yürütülmektedir.²²

b) Adana Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı

Adana Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı, bünyesindeki Kadın Eğitim ve Araştırma ile Kadın Ekonomisini Güçlendirme Şube Müdürlükleri aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle hizmet üretmektedir. Kadın, çocuk ve tüm bireylerin sosyal refahını artırmak amacıyla kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve derneklerle iş birliği içinde çalışmakta; kadınların güçlendirilmesine yönelik sosyal hizmet, rehberlik, danışmanlık, eğitim, istihdam, farkındalık ve koruma temelli birçok faaliyet yürütmektedir. Kadın emeğinin değerlendirilmesi, şiddetin önlenmesi, sığınma hizmetlerinin sağlanması, kadın

21 <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/dayanisma-merkezi/>

22 <https://www.ankara.bel.tr/kadin-calismalari/kadin-danisma-merkezleri>

kooperatiflerine destek verilmesi, eşitlik odaklı bütçeleme ve belediye hizmetlerine cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleştirilmesi gibi alanlarda kapsamlı çalışmalar sürdüren Daire Başkanlığı; yerel eşitlik politikalarının uygulanmasına katkı sunmak amacıyla hem yerelde hem de ulusal ve uluslararası düzeyde projeler geliştirmektedir.²³

c) Antalya Kadın Danışma Merkezi

Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Kadın Danışma Merkezi, kadınların güçlenmesini ve sosyal hayat ile iş hayatına daha aktif katılımını desteklemek amacıyla faaliyet göstermektedir. Merkezde kadınlara yönelik psikolojik ve hukuki destek sunulmakta; bunun yanı sıra çeşitli eğitimler aracılığıyla kadınların hem bilgi edinmeleri hem de kaliteli zaman geçirmeleri sağlanmaktadır. Kadınların bireysel farklılıklarını gözetenek toplumsal yaşama daha güçlü bir şekilde katılmalarını hedefleyen merkez, destekleyici ve erişilebilir bir hizmet yapısıyla faaliyetlerine devam etmektedir.²⁴

d) Bursa Kadın Dayanışma Merkezi

Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı Aile Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Dayanışma Merkezi, şiddet gören ya da şiddet riski altındaki kadınlara yönelik psiko-sosyal, psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca, istihdam konusunda güçlenmek isteyen kadınlara ücretsiz eğitim desteği sağlanmaktadır. Merkez çalışmaları alanında uzman ekipler tarafından yürütülmekte olup, "Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Kurumsal Politika Rehberi" kapsamında şiddete maruz kalan personele yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Merkezde psiko-sosyal ve psikolojik destek, hukuki danışmanlık, eşitsizlikle mücadele ve kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik koruyucu-önleyici hizmetler verilmektedir.²⁵

e) Eskişehir Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Kadın Çalışmaları Şube Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, 2008 yılının Nisan ayında kurulmuştur. Merkez, şiddetle mücadele süreçlerinde kadınların yalnız olmadığını hissettirmeyi ve güçlenmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi; valilik, baro, üniversiteler, kamu kurumları ve çeşitli sivil toplum

23 <https://www.adana.bel.tr/tr/birim-detay/194>

24 <https://antalya.bel.tr/Haberler/HaberDetay/7697/antalya-buyuksehir-belediyesi-kadınların-yanında>

25 <https://www.bursa.bel.tr/hizmetler/kadin-dayanisma-merkezi-hizmetleri-107>

kuruluşları ile iş birliği içinde çalışmaktadır. Merkezde sunulan hizmetler arasında psikolojik destek, hukuki danışmanlık, sağlıklı beslenme ve diyet danışmanlığı ile sosyal yönlendirmeler yer almakta; sığınma ihtiyacı olan kadınlar ŞÖNİM'e, iş arayan kadınlar ise İŞKUR'a yönlendirilmektedir.²⁶

f) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Birimi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Kadın Danışma Birimi, 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddete maruz kalan ya da maruz kalma riski taşıyan kadınlara yüz yüze veya **444 80 86 / 3** numaralı telefon hattı üzerinden psikososyal ve hukuki danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Birimde görev yapan psikolog ve sosyal hizmet uzmanları aracılığıyla verilen tüm hizmetler ücretsizdir. Sığınma ihtiyacı olan kadınlar, İBB'ye bağlı Kadın Konukevine ya da ilgili kurumlara yönlendirilmektedir. Şiddet dışı başvurularda ise kadınların talep ve ihtiyaçlarına göre kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği içinde sosyal destek, istihdam, ekonomik yardım gibi alanlarda yönlendirme yapılmaktadır.²⁷

g) İzmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi

Merkez, insan hakları ihlaline uğrayan ya da risk altında bulunan kadınlara hukuki ve psikolojik destek sunmakta; kadınların mevcut kurum ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve meslek edinmelerini desteklemek amacıyla faaliyet göstermektedir. Ayrıca kadın hakları konusunda bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütülmekte, kadınların sosyal ve kentsel yaşama işlevsel katılımlarını artırmaya yönelik hizmetler verilmektedir.²⁸

h) Mersin Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi

Merkezde sunulan psikolojik ve yönlendirici hukuki danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra, bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.²⁹

i) Muğla Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi

Muğla Büyükşehir Belediyesi, Kadın Danışma Merkezleri aracılığıyla şiddete maruz kalan ya da kalma riski taşıyan kadınlara yönelik ücretsiz psikolojik destek hizmeti

26 <https://www.eskisehir.bel.tr/kadin-ve-dayanisma-merkezi>

27 <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/sayfadetay.aspx?ID=13>

28 <http://kadindanisma.izmir.bel.tr/pages/bagimsiz.aspx?id=11>

29 <https://www.mersin.bel.tr/proje/kadin-danisma-merkezi>

sunmaktadır. Fethiye ve Bodrum ilçelerinde faaliyet gösteren merkezlerde görev yapan psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve sosyologlar, kadınların yaşadıkları fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetle başa çıkmalarını desteklemektedir. Merkezler, kadınları ihtiyaç halinde sığınma evleri, ŞÖNİM, sosyal yardım kurumları ve hukuki destek birimlerine yönlendirmektedir. Boşanma sonrası süreçlerde de kadınların sosyal ve ekonomik olarak güçlenmesine katkı sağlayan bu hizmetlerden yararlanmak isteyenler, **444 48 01** numaralı çağrı merkezinden randevu alarak başvuruda bulunabilmektedir.³⁰

---

30 <https://www.mugla.bel.tr/haber/buyuksehir-danisma-merkezleri-ile-kadinlarin-yaninda>

8. TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ADLİ YARDIM YÖNETMELİĞİ ve EKLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Dayanak Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun **(Değişik:RG-15/10/2024-32693)** 176 ilâ 181 inci maddeleri **(Değişik ibare:RG-15/10/2024-32693)** uyarınca sağlanan adli yardımla ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.

Kapsam

Madde 2 — **(Değişik:RG-15/10/2024-32693)**

Bu Yönetmelik, 1136 sayılı Kanunun 176 ilâ 181 inci maddeleri uyarınca adli yardım bürosunun kuruluşunu, görev ve yetkilerini, adli yardım isteminin yapılışını, görevlendirilecek avukatların ve ücretlerinin belirlenmesini, adli yardım bürosunun gelir ve giderlerini, işleyiş ve denetimi ile Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılan paraların, barolar arasında dağıtımını ve kullanımını kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3 — **(Değişik:RG-15/10/2024-32693)**

Bu Yönetmelik, 1136 sayılı Kanunun 180 inci ve 181 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Adli Yardım Bürosu ve Temsilcisi

Madde 4 — **(Değişik:RG-8/10/2022-31977)** Her baro merkezinde, baro yönetim kurulu tarafından belirlenip görevlendirilecek yeterli sayıda avukattan oluşan bir adli yardım bürosu kurulur.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulur.

(Ek:RG-7/11/2020-31297)⁽¹⁾ (Mülga:RG-8/10/2022-31977)

(Ek:RG-7/11/2020-31297)⁽¹⁾ (Değişik:RG-8/10/2022-31977) Baro yönetim kurulu ayrıca, baro merkezi dışında, avukat sayısı beşten fazla olan her yargı çevresinde bir avukatı, adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilir. Gerektiğinde, yeteri kadar temsilci

yardımcısı da görevlendirilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcileri, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununda öngörülen görevler ile baro yönetim kurullarının Avukatlık Kanunu ve Yönetmelikler çerçevesinde vereceği görevleri yerine getirirler.

(Değişik:RG-8/10/2022-31977) Adli yardım bürosu, temsilcileri ve personeli, işlerini adli yardımdan sorumlu baro yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunda ve denetiminde yürütürler.

(Değişik:RG-8/10/2022-31977) Adli yardım bürosu ve temsilcilerine, hizmetin yürütülebilmesi için adli yardım ödeneğinden karşılanmak üzere yeterli mekan, büro donanımı ve personel sağlanır.

Barolar, avukat stajyerlerine, adli yardım bürosu ve temsilciliklerinde eğitim amacıyla geçici süreli görevler verebilirler.

Adli Yardım İstemi ve Görevlendirme (Değişik Başlık:RG-7/11/2020-31297)

Madde 5 — (Değişik:RG-15/10/2024-32693)

Adli yardım istemi, hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yapılır. Başvurularda, istem sahibinden Ek-1'de yer alan adli yardım başvuru formu, Ek-2'de yer alan imzalı taahhütname ve Türkiye Barolar Birliğinin internet sitesinde yayımlanan aydınlatma metni ile açık rıza beyanı alınır.

Başvurular adli yardım esas defterine kaydedilir. Bu defter elektronik ortamda da tutulabilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, istem sahibinden Ek-3'te belirlenen gerekli belgeleri ister, gerektiğinde istemin haklılığı konusunda uygun bulacağı araştırmayı yapar ve karar verir. Bu araştırmada, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yardımcı olurlar. Baro yönetim kurulu, gerekli belgelere e-Devlet üzerinden ulaşması hukuken mümkün olmayan başvuru sahiplerinden istenecek belgeler konusunda değişiklik yapabilir.

Adli yardım hizmetinin sağlanacağı yer barosunun farklı olması halinde, başvuruyu alan büro, başvuruyu adli yardım hizmetinin sağlanacağı büroya gönderir. Birden fazla işlemi gerektirdiği için aynı anda farklı baroların yetki alanına giren bir başvuru olması halinde, başvuruyu alan büro, kendisine ilişkin başvuruyu değerlendirmek üzere ayırarak, başvurunun ilgili kısmını yetkili barosuna gönderir.

Adli yardım isteminin reddi kararı istemde bulunana bildirilir. İstem sahibi kendisine yapılan bildirimden itibaren on gün içinde yazılı veya sözlü olarak baro başkanına başvurabilir. Baro başkanı yedi gün içinde karar verir ve bu karar kesindir. Süresinde karar verilmediği takdirde talep ret edilmiş sayılır.

Adli yardım görevi Türkiye Barolar Birliği veya Barolar tarafından verilen adli yardım eğitimi almış, serbest veya bir avukat yazıhanesinde ücretli olarak çalışan avukatlara eşitlik ilkesi esaslarına göre verilir.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde yargı mercilerinin talebi üzerine baroların adli yardım listelerinde bulunan ve adli yardım hizmeti ile görevlendirilecek avukatlara ilişkin tek liste yapılır. Bu liste, Türkiye Barolar Birliği sicil numarası esas alınarak oluşturulur.

Yargı mercinin talebinin Türkiye Barolar Birliği sistemine ulaşması üzerine listeden görevlendirme yapılır. Görevlendirmeye ilişkin esaslar, yönerge ile belirlenir.

Bu Yönetmelik kapsamında, istem sahibine yapılacak bildirimler başvuru formu ve taahhütnamede kendisi tarafından bildirilen iletişim kanallarından en az biri kullanılmak suretiyle yapılır.

Taahhütnamede Yer Alacak Unsurlar

Madde 5/A- (Ek:RG-15/10/2024-32693)

Taahhütnamede aşağıdaki konularda istem sahibinin beyanları yer alır:

- a) Adli yardım kabul kararının bildiriminden itibaren on gün içerisinde görevlendirilen avukata ulaşacağı, avukatın adli yardım görevine başlaması için gereken vekaletname, bilgi ve belgeler ile zorunlu yargılama harç ve giderlerini teslim edeceği, bilgilerde değişiklik olması hâlinde on gün içinde bildirimde bulunacağı beyanı.
- b) İşin sonunda, nafaka alacakları hariç olmak üzere maddi bir yarar elde etmesi halinde avukata ödenen ücret ile elde edilecek maddi yararın %5'ini baroya ödeyeceği beyanı.
- c) Adli yardım isteminin haksız olduğunun sonradan anlaşılması veya verdiği bilgi ve belgelerin doğru olmadığı tespit edildiğinde görevlendirilen avukata ödenen ücretin iki katı ve yapılmış masrafları yasal faizleri ile geri vereceğine ilişkin beyanı.
- d) İstem sahibinin görevlendirilen avukatı azletmesi, başka bir avukatı vekil tayin etmesi, adli yardım talebinden kendi isteğiyle vazgeçmesi, davadan feragat etmesi ya da aleyhindeki davayı kabul etmesi halinde ise avukata ödenen ücret ve yapılmış masrafları yasal faizleri ile geri vereceğine ilişkin beyanı.

Adli Yardımın Yapılışı Madde 6 — (Değişik:RG-15/10/2024-32693)

- a) Adli yardım isteminin kabulüyle, gerekli iş ve işlemleri yapmak ve yürütmek üzere bir veya birkaç avukat görevlendirilir. Görevlendirme yapıldığı istem sahibine bildirilir. İstem sahibinin gerekli bilgi, belge ve vekaletname ile birlikte görevlendirilen

avukata başvurması istenir. Görevlendirilen avukat, görevlendirme yazısının, işe ve ilgiliye ait bilgi, belge ve vekaletnamenin, adli müzaheret istemi reddedilmiş ise iş için zorunlu masraf avansının kendisine ulaşması ile avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer.

Görevlendirilen avukatın yükümlülüğü, ivedi görevlendirmeler hariç, istem sahibinin on gün içerisinde hizmetin görülebilmesi için gerekli belge ve bilgiler ile avukatlık ücreti dışındaki zorunlu yargılama giderlerini vermemesi veya vekaletname vermekten kaçınması ile sona erer. Görevlendirilen avukat, bu durumu gecikmeden, kendisini görevlendiren adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine bildirir.

Görevlendirme süreci için gereken sürenin, istem sahibinin hakkının ortadan kalkmasına neden olacağı veya giderilmesi imkânsız zararları doğurabileceği anlaşılan başvurular, ivedi görevlendirme olarak kabul edilir. Bu durumda, adli yardım hizmetinin görülmesi için gerekli iş veya işlemler bu Yönetmelikte öngörülen sürelerle tabi olmaksızın derhal yerine getirilir.

b) Görevlendirmede, avukatların mesleki faaliyet alanlarına ilişkin beyanları ve aldıkları meslek içi eğitimler dikkate alınır.

c) Görevlendirilen avukat, bu işi yapmaktan haklı bir neden olmaksızın çekinmek isterse, görevin kendisine bildirildiği tarihten itibaren on beş gün içinde, o işin tarifede belirlenen ücretini baroya ödeyerek görevden çekilebilir.

d) Görevlendirilen avukat, 1136 sayılı Kanun hükümlerine göre işi sonuna kadar takip etmekle yükümlüdür. Bağlantı ve ilişki bulunsa bile başka dava ve icra takipleri veya benzeri hukuksal işlemler, görev konusu iş kapsamında kabul edilmez.

e) İstem sahibinin çıkaracağı vekaletname masrafı adli yardım faslından ödenebilir.

Yargılama giderlerini karşılayamayacaklar için 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 334 ila 340 ıncı maddeleri gereğince adli yardım talebinde bulunulur. Bu talebin reddi halinde ilgilisi, avukatlık ücreti dışındaki diğer yargılama giderlerini karşılamak durumundadır. Aksi halde, adli yardım isteminden vazgeçilmiş sayılarak avukatın görevi sonlandırılabilir.

Ancak, yargılama giderlerinin karşılanamayacağının açıkça anlaşılması ve adli yardım talebinde bulunanın haklılığı açısından kesin veya kuvvetli bir kanı oluşması halinde, adli yardım bürosunun veya adli yardım temsilcisinin önerisi üzerine baro yönetim kurulu kararıyla adli yardım fonundan karşılanır. Yargılama giderlerinin fon tarafından karşılanması halinde dava sonunda iade olunacak harç ve yargılama giderleri fona aktarılır.

f) Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, görevlendirilen avukatın hizmeti yerine getirmesi ile ilgili aşamaları izler. Avukat, işin hangi aşamasında olursa olsun, kendisinden istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Görevlendirilen avukat görevlendirildiği tarih itibarıyla her yıl için davanın sürecine ilişkin hazırlayacağı

raporla adli yardım bürosunu bilgilendirir. Hizmetin sonunda da, bu konudaki raporunu ve hizmetin sona erdiğini gösterir belgeleri adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine iletir. Büronun ya da temsilciğin raporlarda ve belgelerde mevzuata aykırılık veya ihmâl tespit etmesi halinde durum baro yönetim kuruluna sunulur.

Ödenecek Ücret

Madde 7 — (Değişik:RG-8/10/2022-31977) Adli yardımla görevlendirilen avukata, görevlendirmeye konu iş için asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücret baro yönetim kurulu kararı ile peşin ödenir.

(Ek:RG-15/10/2024-32693)⁽³⁾ Ödeme yapılması için gerekli belgeler; vekaletname örneği, dava dilekçesi, tevzi formu, ön inceleme tutanağı, tensip tutanağı, duruşma tutanağı, takip talebi ve ödeme emri, sunulan dilekçe ya da talep örneği, karar, harç makbuzu olup, ödeme esnasında hangilerinin talep edileceği görevlendirmenin yapıldığı aşama da dikkate alınarak görevlendirmenin konusuna ve mahiyetine göre baro yönetim kurulu tarafından belirlenir.

(Ek:RG-7/11/2020-31297)⁽²⁾ (Mülga:RG-8/10/2022-31977)

(Ek:RG-7/11/2020-31297)⁽²⁾ Aynı işe birden fazla avukat görevlendirilemez. Ancak görevden çekilen avukatın yerine görevlendirilen yeni avukata ayrıca ücret ödenir.

(Mülga fıkra:RG-28/12/2011-28156)

(Değişik fıkra:RG-14/4/2017-30038) Yargıtayda, Bölge Adliye Mahkemelerinde veya Bölge İdare Mahkemelerinde görülecek duruşmalı işlerde ayrıca, Ankara'ya veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu ile gidiş-geliş ücreti ödenir. Adli yardımdan yararlananın veya vekilinin talebi halinde Ankara veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu il barosundan görevlendirilecek avukat aracılığı ile duruşma takip edilebilir. Ödenecek yol ücreti, 400 kilometreden daha yakın (400 kilometre dâhil) mesafeler için otobüs veya birinci sınıf tren bileti; 400 kilometreden daha uzun mesafeler için ekonomi sınıfı uçak, otobüs veya birinci sınıf tren bileti ile kullanılan ulaşım aracının kalkış ve varış istasyonları ile ev, işyeri veya hizmetin verileceği kurum arasındaki transfer için yapılan mutat giderlerini kapsar. Avukatın özel aracı ile seyahat etmesi gibi durumlarda ödenecek ücret mutat ulaşım araçlarına göre belirlenir.

Tüm masraflar belgeye dayandırılır. Belgesiz ödeme yapılamaz.

(Mülga fıkra:RG-20/10/2007-26676)

(Değişik:RG-8/10/2022-31977) Adli yardım görevini haklı nedenler dışında tamamlamayan avukat, aldığı ücretin iki katını baroya ödemekle yükümlüdür.

Adli Yardım Bürosunun Gelirleri

Madde 8 — Adli yardım bürosunun gelirleri şunlardır:

- a) Türkiye Barolar Birliğinden baroya gönderilecek adli yardım ödeneği,
- b) Kamu ve özel kurum ve kuruluşlarından, il veya belediye bütçelerinden baroya yapılan yardımlar,
- c) Bu amaçla yapılan her türlü bağışlar,
- d) Adli yardım görevlerinden çekilen ve haklı neden olmaksızın hizmeti sonuçlandırmayan avukatlardan geri alınan ücretler,
- e) **(Değişik:RG-15/10/2024-32693)** Yönetmeliğin 5/A maddesinde düzenlenen taahhütname gereği ilgiliden alınan paralar,
- f) Yardımdan yararlanan ilgili lehine ilamda belirlenen harca esas değer %5'i .

Adli Yardım Bürosunun Giderleri

Madde 9 — Adli yardım bürosunun giderleri şunlardır:

- a) Adli yardımla görevlendirilecek avukatlara ödenecek ücretler ve zorunlu yol giderleri, gerektiğinde vekaletname, **(Ek ibare:RG-15/10/2024-32693)** çeviri masrafları, dava harç ve masrafları,
- b) **(Değişik:RG-15/10/2024-32693)** Büroda görevlendirilecek avukat ve personelin ücretleri,
- c) Büro donanımı, kırtasiye, kira ve diğer giderler.

Adli yardım paraları, münhasıran adli yardım hizmetlerinde kullanılır ve baro bütçesinin ayrı bölümlerinde gösterilir. Bu bölümden kalan gelir fazlası, bir sonraki yılın aynı faslına aktarılır.

(Ek:RG-7/11/2020-31297) (Mülga:RG-8/10/2022-31977) Adli Yardım Parasının Barolara Dağıtımı

Madde 10 — Türkiye Barolar Birliği, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 180 inci maddesi uyarınca tahsil edilen parayı bütçesinin adli yardım faslına aktararak, bankada açacağı ayrı bir hesapta toplar. Bu hesapta toplanan paranın % 10 u Türkiye Barolar Birliğinin adli yardım giderleri ve adli yardım dengeleme fonu için ayrılır, kalanı barolara gönderilir.

(Değişik fıkra:RG-28/12/2011-28156) Her baroya (5) temel puan verilir. Verilen (5) temel puana;

- a) Her (50) üye avukat için (1) puan,
- b) **(Değişik:RG-8/10/2022-31977)** Her (5.000) nüfus için (1) puan eklenerek adli yardım ödenek puanı saptanır. Birden fazla baronun bulunduğu illerde, her beş bin

nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılır.

Puanlamada 0.5'in altındaki küsuratlar dikkate alınmaz, bunu aşan küsuratlar ise (1) puana tamamlanır.

Barolara gönderilecek adli yardım payı aşağıdaki şekilde hesaplanır:

TBB toplam adli yardım parası X 0.90 X baro adli yardım ödenek puanı

Baro adli yardım ödeneği = -----

Tüm baroların adli yardım puanları toplamı

Yıl içinde barolara gönderilmiş olan ödenekler, yıl sonunda barolara ayrı ayrı bildirilir.

Barolar, kendi paylarına düşen adli yardım ödeneğinin yıl içinde bitmesi halinde, adli yardım bürosunun gerçekleşen harcamalarını, ödeneğin gerekçesini ve bekleyen işleri içeren rapor ile Türkiye Barolar Birliği adli yardım dengeleme fonundan ek ödenek isteyebilirler. Türkiye Barolar Birliği yönetim kurulu tarafından, istemin uygun bulunması halinde ek ödenek gönderilir. Barolara gönderilen ödenek yıl içinde kullanılmaz ise bir sonraki yıla aktarılır.

Barolar her yılın sonunda adli yardım yıl sonu raporu düzenleyerek Türkiye Barolar Birliğine gönderirler. Türkiye Barolar Birliğindeki kayıtlar ile bu raporlar esas alınarak hesap mutabakatları sağlanır.

Barolara tahsis edilen ödenek, dört taksit halinde ödenir. Barolar kendilerine tahsis edilen ilk ödemededen sonra üçer aylık rapor düzenler ve Türkiye Barolar Birliğine gönderir.

Raporların Yönetmeliğe uygunluğu tespit edildikten sonra bir sonraki ödeme yapılır. Takip eden diğer ödemelerde de aynı usul uygulanır. **Adli Yardım Bürolarının Denetimi**

Madde 11 — Baro yönetim kurulu, adli yardım bürosu ve temsilciliklerinin çalışmalarını her zaman denetleyebilir. Baro denetçileri ayrıca mali açıdan adli yardım bürosu ve temsilciliklerini de kapsayan çalışmalarını, **(Değişik ibare:RG-15/10/2024-32693) Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere altı** ayda bir düzenleyeceği raporla, baro yönetim kuruluna bildirir.

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

Madde 12 — 14/11/2001 tarih ve 24583 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adli Yardım Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş Hükümü Geçici

Madde 1- (Ek:RG-15/10/2024-32693)

Bu maddeyi ihdas eden Yönetmelik ile değiştirilen 5 inci maddenin altıncı fıkrasında yer alan adli yardım eğitimine ilişkin hüküm ile 6 ncı maddenin (b) bendi hükmü 1/1/2025 tarihine kadar uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 13 — Bu Yönetmelik 10/3/2004 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 14 — Bu Yönetmelik hükümleri Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından yürütülür.

(1) 7/11/2020 tarihli ve 31297 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(2) 7/11/2020 tarihli ve 31297 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(3) 15/10/2024 tarihli ve 32693 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğin 7 nci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(Ek-1: RG-15/10/2024-32693)

..... BARO BAŞKANLIĞI
ADLİ YARDIM BÜROSU
BAŞVURU FORMU

Başvuru Tarihi:

Başvuru Numarası:

Avukatlık ücretini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağım bulunmadığından, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 176 – 181 inci maddeleri gereğince adli yardım talebimin kabul edilerek, Baronuz Adli Yardım Bürosu tarafından hukuki sorunlarımın çözümü için avukat görevlendirilmesini saygılarımla arz ve talep ederim.

Ad-Soyad

İmza

T.C. Kimlik Numarası:

Adres:

Cep Telefonu:

Ev Telefonu:

İş Telefonu:

Elektronik Posta Adresi:

Kendisine ulaşılabilmesi hâlinde bir yakınının

Adı Soyadı:

Adresi:

Cep Telefonu:

Kişisel Bilgiler:**Eğitim durumu**

Okuryazar İlköğretim Ortaöğretim Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora

Medeni durumu

Bekar Evli Boşanmış Evli ama eşinden ayrı Eşi vefat etmiş

Mal rejimi sözleşmesi var mı?

Var Yok

Çocuk

Var (sayısı) Yok

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Bakmakla yükümlü mü?

Bakmakla yükümlü olunan kişi

Var (sayısı) Yok

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Adı Soyadı:

Yaşı:

Yakınlık derecesi:

Hanede toplam kaç kişi yaşıyor?

Talebe Esas Olayın Özeti / Talep Konusu:

Talebe Esas Olay ile İlgili Açılmış Bir Dava Bulunuyor mu?

Evet Hayır

Mahkeme:

Esas Numarası:

Bir Sonraki Duruşma Tarihi / Saati:

İstem sahibinin davadaki konumu:

Davacı

Davalı

Borçlu

Alacaklı

İdari Başvurucu

Talebe esas olay ile ilgili daha evvel başka bir avukata vekâlet verilmiş mi?

Evet

Hayır

Vekalet verilen avukata ilişkin bilgiler:

Adı ve Soyadı:

Barosu:

Kırılğan grup bilgisi:

Adli yardıma konu olay çocuğu ilgilendiriyor mu?

Evet Hayır

Açıklayınız:

Adli yardıma konu olay ile ilgili aile içi şiddet söz konusu mu?

Evet Hayır

Açıklayınız:

Adli yardıma konu olay ile ilgili daha önce alınmış bir koruma kararı var mı?

Evet Hayır

Açıklayınız:

6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan yararlanmak istiyor mu? (İstem sahibine açıklanmalıdır)

Evet Hayır

Yargılama Giderleri ve Sair Masraflara İlişkin Beyan:

(İstem sahibine yargılama giderleri ve sair masraflar hakkında bilgi verilmelidir)

Yargılama giderlerini

Karşılayamam

Kısmen Karşılayabilirim

Karşılayabilirim

Noterde vekâletname düzenleme masraflarını

Karşılayamam

Kısmen Karşılayabilirim

Karşılayabilirim

EKONOMİK DURUMA İLİŞKİN BİLGİLER:**Taşınmaz malvarlığı:**

Var Yok

Taşınmazın niteliği (Birden fazla işaretlenebilir):

Konut İşyeri Arsa Tarla

Yakınlarının taşınmaz malvarlığının sahiplik durumu:

Eşinin Çocuklarının Ebeveynlerinin Müşterek/İştirak hâlinde

(Birden fazla olması hâlinde her biri için ayrı açıklama yapınız)

Oturduğu evin sahiplik durumu:

Kendisinin Aileden birisinin (Kira ödemiyor) Kira (Miktar belirtiniz) Diğer (Açıklayınız)

Oturduğu eve ilişkin tapuda aile konutu şerhi var mı?

Var Yok

Taşınır malvarlığı (Kendisinin veya yakın aile üyelerinin):

Var (sayısı) Yok

Taşınırın niteliği (Birden fazla işaretlenebilir):

Binek araç Ticari Araç İş makinesi Diğer

Taşınıra ilişkin bilgiler:

Modeli:	Modeli:	Modeli:
Yılı:	Yılı:	Yılı:
Tahmini bedeli:	Tahmini bedeli:	Tahmini bedeli:
Plakası:	Plakası:	Plakası:

Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvan Bilgi Sistemine kayıtlı varlıklar vb.

Var Yok

Niteliği ve miktarı:

Tescile tabi olmayan diğer taşınır varlıklar

Ziyinet

Var Yok

Miktarı:

Banka hesabı

Var Yok

Niteliği:

Türk Lirası Döviz Diğer

Vadeli Vadesiz Diğer

Hisse senedi vb.

Var Yok

Niteliği:

Gelir getirici bir işte çalışıyor mu?

Evet Hayır

Çalışılan işin tanımı / açıklaması:

Elde edilen gelirin miktarı:

Elde edilen gelire ilişkin tasarrufta bulunma hakkı kendisinde mi?

Evet Hayır

Hayır ise, açıklayınız:

Hanede gelir getirici bir işte çalışan kişilere ilişkin bilgiler:

Var Yok

Kimler ve gelirin miktarı:

Çalışma karşılığı elde edilen gelir dışında bir gelir kaynağı var mı?

Evet Hayır

Niteliği: (Birden fazla işaretlenebilir)

Kira Faiz Emekli maaşı Diğer

Miktarı:

Destek veya yardım alıyor mu?

Evet Hayır

Nereden? (Birden fazla işaretlenebilir)

Aile/akraba Komşu Kurum (belirtiniz) Diğer

Miktarı:

Giderlere İlişkin Bilgiler:

Kredi ödemesi var mı?

Var Yok

Niteliği ve miktarı:

Kredi kartı ödemesi var mı?

Var Yok

Niteliği ve miktarı:

Kira ödemesi var mı?

Var Yok

Miktarı:

Diğer düzenli taksit ödemesi var mı?

Var Yok

Niteliği ve miktarı:

Diğer harcamalara ilişkin bilgi veriniz:

Önceki Davalar ve Adli Yardımdan Yararlanma Durumu

Daha önce hakkında hiç dava açıldı mı?

Evet Hayır

Tarihi - Konusu - Sonucu (açıklayınız)

Daha önce adli yardımdan yararlandı mı?

Evet Hayır

Tarihi - Konusu - Sonucu (açıklayınız)

Önceki adli yardımda görevlendirilen avukata ilişkin bilgiler:

Adı ve Soyadı:

Barosu:

İstem sahibinin adli yardımdan nasıl haberdar olduğu bilgisi (İstatistik amaçlıdır, birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Tanıdık	Avukat	Mahkeme	Gazete	Televizyon
☐	☐	☐	☐	☐
İnternet	Muhtar	Sosyal Hiz.	Sivil Toplum	Diğer (belirtiniz)
☐	☐	☐	☐	☐

Yukarıda verdiğim bilgilerimin doğru olduğunu ve vermiş olduğum belgelerdeki bilgilerin hatalı olması halinde her türlü sorumluluğu kabul ettiğimi, başvurumun yetkili baro tarafından değerlendirilmesi gerektiğinde dosyamın ilgili baroya gönderileceğini anladığımı beyan ederim. .../.../2024

İstem Sahibi / Başvurucu
Adı Soyadı

İmza

İstem sahibiyle görüşmeyi gerçekleştiren baro görevlisinin değerlendirme notu:

**Başvuruyu Alan
Adı Soyadı**

İmza

Tarih

(Ek-2: RG-15/10/2024-32693)

TAAHHÜTNAME

.....Barosu Adli Yardım Merkezi'ne yapmış olduğum başvuruyla ilgili olarak, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ve Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliğinden kaynaklanan hak ve sorumluluklarımı bilerek ve özgür irademle imzaladığım bu belge ile:

1. Adli yardım başvurumun kabulü halinde, kabul kararının tarafıma bildiriminden itibaren **10gün** içinde **görevlendirilen avukata ulaşacağım**. Avukatımın adli yardım görevine başlaması için gereken **vekaletname, bilgi ve belgeler ile zorunlu yargılama harç ve giderlerini avukatıma teslim edeceğim. İvedi görevlendirmelerde** adli yardım hizmetinin görülebilmesi için vekaletname, bilgi ve belgeler ile zorunlu yargılama harç ve giderlerini avukatıma **derhal** teslim edeceğim. Bunları yerine getirmezsem adli yardım hizmetinin sona erdirilmesini ve bu konudaki tüm sorumluluğun bana ait olduğunu beyan, kabul ve taahhüt ederim.
2. Adli yardım hizmeti **sonunda nafaka alacakları hariç olmak üzere avukata ödenen ücret ile elde edilecek maddi yararın %5'ini hiçbir** ihtar ve işleme gerek kalmaksızın baroya peşin olarak ödemeyi beyan, kabul ve taahhüt ederim.
3. Görevlendirilen avukatı azletmem, başka bir avukatı vekil tayin etmem, Adli Yardım talebinden kendi isteğimle vazgeçmem, davadan feragat etmem ya da aleyhimdeki davayı kabul etmem hallerinde **görevlendirilen avukata ödenen ücreti ve adli yardım bürosu tarafından yapılan masrafları yasal faiziyle birlikte** hiçbir ihtar ve işleme gerek kalmaksızın baroya peşin olarak ödemeyi beyan, kabul ve taahhüt ederim.
4. Adli yardım başvurum sırasında verdiğim bilgi ve belgeler doğrudur. Aykırılık tespit edilirse, **adli yardım hizmetinin kendiliğinden son bulacağını ve görevlendirilen avukata ödenen ücretin iki katı ücreti ve adli yardım bürosu tarafından yapılan masrafları yasal faiziyle birlikte** hiçbir ihtar ve işleme gerek kalmaksızın baroya peşin olarak ödemeyi beyan, kabul ve taahhüt ederim.
5. Başvuru sırasında bildirdiğim adresim yasal ikametgâh adresim olup, adres değişikliğini 10 gün içerisinde baroya bildirmediysem takdirde gerek merkez gerekse avukatım tarafından, bildirdiğim adrese yapılacak tebligatların şahsıma yapılmış sayılacağını kabul ederim. Ayrıca adli yardım hizmetleri kapsamında tarafıma yapılacak bildirimlerin başvuru formunda veya taahhütnamede bildirdiğim iletişim kanallarından en az biri kullanmak suretiyle yapılmasını kabul ederim.
6. Bu taahhütnamenin uygulanmasından doğacak ihtilafların çözümünde .....Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

[OKUDUM, ANLADIM AVUKATA ÖDENEN ÜCRET VE FON PAYI KESİNTİSİ YAPILMASINI KABUL EDİYORUM.]

BAŞVURAN KİŞİNİN

ADI SOYADI:

ADRES:

TELEFON:

İMZA:

(Okur- Yazar değilse parmak izi ve iki tanık isim ve imzası)

(Ek-3: RG-15/10/2024-32693)

BAŞVURU FORMUNA EKLENECEK BELGELER

1. T.C. Kimlik Kartı Fotokopisi
2. E-Devletten Alınacak Nüfus Kayıt Örneği Çıktısı
3. E-Devletten Alınacak Yerleşim Yeri (İkametgâh) Belgesi Çıktısı
4. E-Devletten Alınacak Araç Kaydı Sorgulama Sonucu Çıktısı
5. E-Devletten Alınacak Tüm Türkiye Genelindeki Taşınmaz Kaydına veya Web Tapudan Taşınmaz Kaydına İlişkin Sorgulama Sonucu Çıktısı
6. Çalışıyorsa Maaş Bordrosu/Gelir Belgesi (çalışmıyorsa E-Devletten Alınacak SGK 4A-4B-4C Gelir Belgesi)
7. E-Devletten Alınacak Gelir Testi Sonucu Sorgulama Sonucu Çıktısı
8. E-Devletten Alınacak Çiftçi Kayıt Sistemi Sorgulama Sonucu Çıktısı
9. E-Devletten Alınacak Tarım ve Orman Bakanlığı Sorgulamaları Çıktısı
10. E-Devletten Alınacak Alacaklı ve Borçlu Olduğu İcra Dosyası Sorgulama Sonucu Çıktısı
11. E-Devletten Alınacak Mevduat / Katılım Fonu Hesabı Bulunan Banka Sorgulama Sonucu Çıktısı
12. E-Devletten Alınacak Sahibi / Ortağı / Yetkilisi Olduğum Ticari İşletme veya Şirketler Sorgulama Sonucu Çıktısı
13. E-Devletten Sosyal Yardım Bilgileri Sorgulama Sonucu Çıktısı (Son 2 Yıl İçerisinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına Başvurup Başvurmadığına İlişkin Çıktı)
14. Açılmış Dava Var ise Dosya Fotokopisi

Bu el kitabı, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin Batı Balkanlar ve Türkiye'ye Yönelik Yatay Destek Ortak Programı çerçevesinde yürütölen "Türkiye'de Kadınların Adalete Erişiminin Desteklenmesi" projesi tarafından sağlanan hibe kapsamında yalnızca SGDD-ASAM tarafından hazırlanmıştır. Bu içeriğın sorumluluğu yazar(lar)a aittir. Burada ifade edilen görüşler, hiçbir şekilde, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Avrupa Birliği üye ölkeleri bilgi, kaynak ve geleceklerini birleştirmeye karar vermiştir. Bu ölkeler, birlikte, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve bireysel özgürlükleri korurken, istikrar, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma bölgesi oluşturmuşlardır. Avrupa Birliği, bu kazanımlarını ve değerlerini sınırları ötesindeki ölkeler ve insanlarla da paylaşmaya kararlıdır.

www.europa.eu

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliği'ne üye tüm ölkeler dahil olmak üzere 46 üye ölkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin üye ölkelerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Avrupa Birliği ile birlikte ortak
finanse edilmektedir

AVRUPA BIRLIđI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avrupa Konseyi ile birlikte
ortak finanse edilmekte ve
uygulanmaktadır

SGDD-ASAM